Leto LXX Štev. 111 a V Ljubljani, v četrtek, 14. maja 1942-XX Spedizione in abbonamento postale Poštnina plačana v gotovini Prezzo — Cena L 0.70

Naročnina mesečno 12 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

SLOVENEC

Abbonamenti: Mese 12 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti: 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Il Bollettino No 711

Ripetuti attacchi su Malta

14 velivoli nemici distrutti

Il Quartier generale delle forze armate comunica:

In taluni settori del fronte cirenaico vivaci duelli delle opposte artiglierie: Tre aerei avversari risultano distrutti dalla caccia germanica.

Nel corso di ripetuti attacchi, le basi aeronavali di Malta — in particolare Ca Venezia — sono state intensamente bombardate.

Cacciatori dell'Asse hanno abbattuto, in accaniti scontri 11 velivoli nemici.

Un nostro apparecchio non è rientrato.

Vojno poročilo št. 711

Ponovni napadi na Malto

14 angleških letal sestreljenih

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Na nekaterih odsekih cirenajškega bojišča živahni topniški dvoboji; nemška lovska letala so sestrelila tri nasprotna letala.

V ponovnih letalskih napadih so bile močno bombardirane letalske baze na Malti in zlasti Ca Venezia.

Nemška lovska letala so v srditih bojih sestrelila 11 sovražnih letal.

Eno naše letalo se ni vrnilo.

Rim, 13. maja. AS. Uradno poročilo angleškega pomorskega poveljstva potrjuje, da so zaradi sovražnikovega nastopa na Sredozemskem morju bili v ponedeljek potopljeni trije angleški rušilci in sicer »Lively«, »Yacal« in »Clipping«. Prvi je imel 1920 ton in 186 mož posadke, drugi in tretji pa sta imela po 1690 ter po 183 mož posadke.

Bern, 13. maja AS. Kakor poročajo ameriški dopisnik z Malte, je stopila letalska ofenziva na Malto v novo fazo. Angleži so morali pripeljati na trdnjavo nova letala zaradi dosedanjih izgub in zaradi podvojenih napadov Osnega letalstva.

Berlin, 13. maja, AS. Listi prinašajo velika poročila o zmagovitem napadu nemških bombnikov na angleške rušilce in pravijo, da je z včerajšnjo izgubo angleška mornarica od začetka vojne pa do danes izgubila 72 rušilcev. V prvi svetovni vojni je Anglija izgubila skupno 66 rušilcev.

Nemška zmaga na Kerču

V bitki na Kerču so nemške in romunske čete zajele nad 40.000 sovjetskih vojakov, 197 tankov, 598 topov in 260 letal - Zasledovanje premaganih ostankov v smeri proti Kerču - Glasovi o nemški ofenzivi na vzhodu

Hitlerjev glavni stan, 13. maja. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Prodorna bitka na ožini pri Kerču je odločena. Končala se je z uničenjem tamkaj premaganih in zajetih nasprotnikovih sil. Doslej ima sovražnik nad 40.000 ujetih, poleg tega pa je izgubil 197 tankov, 598 topov in 260 letal. Zaplenjenega ali uničenega je bilo mnogo voj. gradiva.

Krepko se nadaljuje zasledovanje pobitih ostankov sovražnika v smeri proti Kerču. V morju okoli polotoka Kerč so včeraj skupine bojnih letal potopile štiri manjše prevozne ladje ter poškodovale večje število obalnih ladij.

Na Laponskem je izgubil sovražnik pri brezuspešnih obrambnih bojih z nemško-finskimi četami od 24. aprila do 10. maja enajst tisoč mož.

Na obali Ledenega morja in v murmanskem pristanišču so bila posebno uspešna strmoglava letala pri obstreljevanju ladij. Uničila so 8000 tonsko tovorno ter neko manjšo ladjo in poškodovala štiri velike prevozne ladje tako hudo, da se lahko računa z uničenjem teh ladij. Poleg tega so bojna letala v sodelovanju z vojno mornarico potopila pri Severnem rtiču sovražno podmornico.

V letalskih bojih nad Malto so nemški in italijanski lovci, ki so ščitili lastne bombnike, sestrelili 11 angleških lovcev tipa »Spitfire«. Tri nadaljna sovražna letala so bila sestreljena na severnoameriški obali.

Pri dnevnih napadih nemškega letalstva na vojaške cilje na južni angleški obali so bombni zadetki povzročili znatno škodo v pristaniščih in tovarnah.

Pred nizozemsko obalo in ob vhodu v Rokavski preliv so bili včeraj podnevi in ponoči različni spopadi med nemškimi obrežnimi ter lahkimi angleškimi pomorskimi silami. Dva sovražna hitra čolna sta bila poškodovana, en nemški čoln pa je bil potopljen.

Berlin, 13. maja. AS: Iz pooblaščenih virov se je izvedelo, da je bitka na polotoku Kerču še vedno v polnem teku. Ko se je topil sneg in je nastalo veliko blato, se je Sovjetom posrečilo postaviti velike utrdbe zlasti na odseku pri Parpaču. Na te postojanke so navalili Nemci in Romuni pri začetnem napadu dne 8. maja. Nemško letalstvo se je udeleževalo teh operacij v mogočnih skupinah. Nemški strmoglavci so že uničili številne sovražne baterije in nad celim bojiščem prevladuje nemško letalstvo. V zadnjih 36 urah je bilo nad kerškim bojiščem sestreljenih več sto sovjetskih letal.

Rim, 13. maja. AS: V svojem govoru na dan 10. maja je Churchill rekel dobesedno: »Ne vemo, kdaj se bo razbesnel pekel v Rusiji, toda nimamo še nikakega poročila o koncentraciji čet, kakor smo je vajeni pred vsakim nemškim napadom. Vsekakor smo že 10. maja in čas hitro beži.« V resnici pa so nemške in romunske čete že 8. maja prešle na polotoku Kerču v silovit napad, ki je že rodil velike posledice. »Messaggero« se sprašuje, če je Churchillu takrat že bilo kaj znanega o tem ter pripominja: »Če Churchill ni nič vedel, so pač Rusi zakrivali svojemu angleškemu zavezniku dogodke po svojih najboljših bojiščih ter mu niso zaupali. Če pa je Churchill kaj vedel o tem, je v svojem govoru zopet lagal.«

Rim, 13. maja. AS: »Popolo di Roma« piše, da je velika bitka, ki se je začela na Krimu, že v polnem teku in da je že rodila prve uspehe. Nemški oddelki so že prekoračili sovjetske obrambne črte ter pregnali iz njih sovjetsko obrambo, čeprav so Sovjeti na polotoku Kerču v istem času pripravljali veliko izhodišče za svoj splošni napad na Krimu. Zopet je iniciativa na strani armad Osi, v katerih vrstah se nahajajo, kakor je povedal Hitler v svojem zadnjem govoru, tudi prostovoljci viteškega tatarskega naroda, ki so ga boljševiki tlačili in zdesetkali.

Lausanne, 13. maja. AS Tribune de Lausanne razlaga začetek nove nemške ofenzive na vzhodnem bojišču in pravi, da je ofenziva nemških in romunskih čet na polotoku Kerču velikega pomena, ker bodo armade Osi tukaj preizkusile novo orožje, pripravljeno preko zime, ter zasedle važne strateške postojanke ob boku sovjetskih čet na obali Azovskega morja, ki bo kmalu v resni nevarnosti.

Berlin, 13. maja. AS: Nemški tisk objavlja, da so zavezniške mornarice od začetka vojne do danes izgubile za 3,100.000 ton petrolejskih ladij.

Opis ofenzive na Kerču

Vzhodno bojišče, 13. maja, AS. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča: Nemške čete so skupno z romunskimi četami pred tremi dnevi prešle v mogočen napad na odseku pri Kerču, to je na najobčutljivejšem in najjužnejšem delu vzhodnega bojišča. Bitka je bila srdita in vanjo so bile zapletene velike sile. Podrobnosti o tej bitki še niso znane, lahko pa se že sporoči, da so bili po treh dneh bojev doseženi veliki uspehi romunskih in nemških čet. Te čete so prešle v napad iz tistih postojank, ki so jih pozimi dvakrat obranile pred močnimi sovjetskimi silami, katere so se izkrcale pri Feodosiji in Evpatoriji. Pri obširnih operacijah je sodelovalo tudi letalstvo. Bombniki in strmoglavci so v zaporednih valovih prihajali na bojišče ter so obstreljevali sovražne postojanke in njihova zbirališča, skladišča živeža, municije in orožja. Druga letala so neprestano nadzirala južno obalo Azorskega morja in Krimsko obalo na Črnem morju, da bi preprečila kakršnokoli zvezo ali okrepitev sovražnim silam. Po dosedanjih poročilih sta bila potopljena dva sovjetska 5000 tonska parnika in štirje drugi manjši parniki. Tisoči ujetnikov in velike množine zaplenjenih sovjetskih tankov dokazujejo zalet romunskih in izkušenost nemških čet, s katero so začele ofenzivo proti Sovjetom. Dejstvo, da so nemško-romunske čete v tej ofenzivi dosegle prvi uspeh na Kerču, je tem važnejše in značilnejše, ker so ravno tukaj Sovjeti zgradili mogočne utrdbe.

Minister Riccardi pri kralju Borisu in Filovu

Sofija, 13. maja. AS. Kralj Boris je včeraj popoldne sprejel italijanskega ministra Riccardija ter imel z njim dolg in prisrčen pogovor.

Sofija, 13. maja. AS. Italijanski minister za zamenjavo in valute je včeraj dopoldne v spremstvu italijanskega poslanika v Sofiji obiskal bolgarskega ministrskega predsednika Filova, in imel z njim prisrčen razgovor. Nato je minister Riccardi obiskal drugega za drugim še bolgarskega finančnega ministra Kožilova ter kmetijskega ministra Perova. V palači trgovinskega ministrstva so se potem začeli razgovori med Eksc. Riccardijem in bolgarskim trgovinskim ministrom Zaharijevim razgovori o italijansko-bolgarskih gospodarskih stikih. Pri razgovorih so bili navzočni od italijanske strani Riccardijevi sodelavci, strokovnjaki za trgovinska vprašanja, od bolgarske strani pa visoki uradniki iz trgovinskega ministrstva. Ob 13 je bolgarski finančni minister priredil na čast ministra Riccardija kosilo.

Podrobnosti o napadu na angleške rušilce

Berlin, 13. maja. AS: Pristojni vojaški krogi so objavili naslednje podrobnosti o napadu nemških letal na skupino štirih angleških rušilcev, ki so pluli južno od Krete. Predvčerajšnjim okoli 13. ure so nemška letala tipa »Junkers 88« zagledala skupino angleških rušilcev. Takoj so prešla v napad in jih začela bombardirati. Štiri bombe so v polno zadele prvi rušilec, ki je v nekaj minutah bil že na dnu. Dva druga rušilca sta se ustavila in spustila rešilne čolne, da bi rešila posadko. Drugi napad nemških letal je naletel na obrambo angleških lovcev, ki so skušali ščititi svoje ladje. Tretji napad je zopet veljal rušilcem, ki so se naglo obrnili proti jugu. Bombe velikega kalibra so zadele druga dva rušilca, ki sta se ob 7 popoldne tudi potopila. Zadnji rušilec, ki je bil tudi zadet, se je pod letalsko zaščito umaknil in izkoristil nastajajoči mrak. Na nemški strani ni bilo nobene izgube.

Pred vrati Indije in Avstralije

Novi napadi na Moresby in Darwin - Avstralija v nevarnosti - Angleži so dokončno izgubili bitko za Birmo

Rim, 13. maja. AS: »Popolo di Roma« piše: Poročilo Mac Arthurjevega glavnega stana nam neposredno dokazuje izid bitke v Koralnem morju. To poročilo pravi, da so Japonci začeli z novimi in srditimi letalskimi napadi na Moresby in Darwin ter da jih pri tem podpirajo vojne ladje. Če bi se pomorska bitka v Koralnem morju iztekla po željah in sanjah Anglosasov, je jasno, da bi v Moresbyju ne mogli slišati grmenja topov z japonskih vojnih ladij.

Bangkok, 13. maja. AS: Avstralski tisk je zelo vznemirjen. Ne dela si nikakih utvar o naraščajoči nevarnosti za Avstralijo po bitki v Koralnem morju. Sir Keyth Murdoch piše: »Japonci so začeli spravljati v našo bližino številne čete, mi pa smo imeli že tolikšne izgube, da jih težko prenašamo. Potrebujemo velike in takojšnje pošiljke letal in ladij.«

Tokio, 13. maja. AS: Japonske sile so zasedle strateško mesto Von-Kavnkavung v vzhodni Birmi. Prav tako so bile zasedene sovražne postojanke pred Vanlaiko in Mongpavnom. Novi uspehi so preprečili umik kitajskim oddelkom, ki so se hoteli rešiti v Kengtoung.

Tokio, 13. maja AS. »Niči-Niči« piše: Angleška oklepnica tipa »Warspite«, ki je bila težko poškodovana v bitki v Koralnem morju, je bila potopljena.

Šanghaj, 13. maja. AS: Uradni govornik japonske mornarice je povedal danes časnikarjem nekaj novih podrobnosti o bitki v Koralnem morju. Rekel je, da po točnem zaključnem poročilu japonskega glavnega stana ni več nikakega dvoma o težkih udarcih, zadanih angleško-ameriškemu brodovju; neznana je le še usoda šestih ali sedmih sovražnih rušilcev. Sovražno ladjevje je bilo sestavljeno iz dveh bojnih ladij, iz dveh letalonosilk, treh križark, med katerimi sta bili dve 10.000 tonski, iz šestih ali sedmih rušilcev. Na koncu spopada so skoraj vse te ladje odšle na morsko dno. Sicer pa bodo v kratkem objavljene fotografije, kjer se bo lahko vsakdo sam prepričal o uspehih japonskih pomorskih in letalskih sil.

Šanghaj, 13. maja. AS. Po poročilih iz Čungkinga je japonsko letalstvo včeraj izvedlo množične napade na Čučeu v provinci Čiang ter na Kian Ličeng in Nančeng v provinci Kiangsi.

Ženeva, 13. maja AS. Londonski dopisnik lista »Gazzette Lausanne« piše, da londonski uradni krogi odkrito priznavajo, da je po padcu Mytkine bitka v Birmaniji za Angleže in Kitajce dokončno izgubljena. Sicer v Londonu še upajo, da se bodo v Birmaniji ostale angleške in kitajske čete zatekle k gverilskemu vojskovanju, toda to bo le kratkotrajno in nihče ne prikriva, da je pred vrati bitka za Indijo. Največja nevarnost za Indijo so trenutno japonska letala. Ta lahko dosežejo že mnogo indijskih mest, med njimi tudi Kalkuto in Cittagong. V Bengalskem zalivu pa že delujejo japonske ladje in podmornice. Angleži pri obrambi Indije lahko računajo le na svoje lastne sile, ker je indijski kongres jasno poudaril, da naj se ne zanašajo na morebitno sodelovanje Indijcev.

Tokio, 13. maja. AS. Japonsko vrhovno poveljstvo sporoča, da sta japonska vojna mornarica in pomorsko letalstvo od 21. aprila do 10. maja zbila 112 nasprotnikovih letal med napadi na Port Moresby, Port Darwin ter v letalskih bojih nad temi oporišči na tleh uničila 51 drugih letal. Japonci so izgubili pri teh nastopih 12 letal.

Stockholm, 13. maja. AS. Švedski dopisniki poročajo iz Indije, da potekajo v Colombu, prestolnici otoka Cevlona mrzlične priprave za obrambo. V mestu so izkrcali veliko vojnih potrebščin. V Colombu vlada vojno razpoloženje. Ceste morajo biti prazne za neovirano gibanje čet in tovornih avtomobilov. Po mestnih parkih so postavljeni protiletalski topovi, ponoči pa žarometi neprenehoma raziskujejo nebo.

Bodoča prehrana Evrope

München, 13. maja. AS. »Nürnberger Zeitung« prinaša oceno nove knjige, ki jo je napisal nemški državni podtajnik za prehrano, Backe, in ji dal naslov: »Za prehranjevalno svobodo Evrope«. Članek piše po Backeju, da bo tudi po sedanji vojni gospodarstvo samo v postranski meri temeljilo na medsebojni svetovni izmenjavi blaga, da pa se bo gospodarstvo moralo razvijati v tej smeri, da se bodo uvedli posebni gospodarski sistemi, ki bodo širna zemljepisna področja združili v velik gospodarski prostor. Prevečkrat uporabljena beseda »avtarhija« bo dobila svojo posebno veljavo zlasti na področju prehrane in jo bodo prevzeli gotovo tudi nasproti vsemu ostalemu svetu, ki bo na tem gospodarskem prostoru dobival živila. V bodoče naj bi bili na svetu trije veliki gospodarski prostori, in sicer: Amerika, celinska Evropa in Vzhodna Azija. Kar se tiče celinske Evrope — če ne upoštevamo angleškega otočja in ruskih pokrajin, ki so zaradi boljševiškega gospodstva postale preveč neproduktivne — že ob sedanjih okoliščinah zadostuje za 90odstotno kritje vseh potreb svojega prebivalstva. Kritje že ostalih 10 odstotkov potreb bi bilo možno doseči z boljšim obdelovanjem zemlje in s spremenitvijo navad pri prehrani, ki je doslej temeljila v veliki meri na uživanju mesa in maščob, v zelo majhni meri pa na uživanju rib in zelenjave. Da se doseže potrebna donosnost polj, bo treba v Evropi slediti nemškemu zgledu disciplineranosti na živilskem trgu in propagande, ki jamči, da bo med narodi zavladala nova miselnost. In ta nova miselnost bo glavni temelj novega gospodarskega sistema.

Nemški odgovor na Churchillovo izjavo o kemični vojni

Berlin, 13. maja. AS: Pristojni nemški krogi javljajo glede Churchillove izjave o kemični vojni, da se ta nanaša na neko sovjetsko poročilo, ki ga je nemško vrhovno poveljstvo že davno zanikalo. Kakor so pristojni berlinski krogi že včeraj jasno pokazali, se dobro zavedajo važnosti tega Churchillovega namigavanja. Treba je imeti pred očmi, da so takšna namigavanja dobro znana stara angleška navada, s katero hočejo naprtiti nasprotniku namene, ki jih sami tajno že dolgo goje, da bi jih tako lahko uresničili. Tako se v Berlinu spominjajo na številne argumente, ki se jih je posluževala angleška propaganda, kadar se je pripravljala na kak zločin. Ko sta Anglija in Rusija nameravali napasti Irak, sta to storili pod pretvezo, češ da morata nastopiti proti neki nemški peti koloni v Iraku. Angleška intervencija v Grčiji je bila potrebna, ker da ji je grozil takojšnji nemški napad. Napad na Madagaskar je Churchill opravičeval s trditvijo, da je hotela Japonska zasesti Madagaskar.

Berlin, 13. maja AS. »Diplomatska in politična korespondenca« se bavi s Churchillovim govorom in o kemični vojni ter poudarja, da obstoji očividno tajni sporazum med angleškim ministrskim predsednikom ter med oblastniki v Kremlju za ustvaritev pretveze za uporabo plinov proti nemškemu civilnemu prebivalstvu. Vsekakor se za Churchillovimi grožnjami skriva star načrt, pripraven za izvedbo. Toda — zaključuje nemški list — nemška kemična industrija je brez dvoma prva na svetu in angleški vladni krogi bodo morali dobro premisliti kaj delajo, preden bodo začeli s plinsko vojno.

Nemške podmornice v zalivu Sv. Lovrenca

Buenos Aires, 13. maja. AS: Kanadski mornariški minister je izjavil, da je sovražna podmornica potopila v zalivu Sv. Lovrenca neko kanadsko ladjo. Čeprav je sovražnik s tem dobil važno poročilo, je to vest vendar moral naznaniti kanadskemu ljudstvu, ki mora vedeti, da se nahajajo sovražne podmornice v kanadskih obrežnih vodah. Zgodilo se je namreč prvikrat, da so se v tej vojni pojavile sovražne podmornice v zalivu Sv. Lovrenca.

V Londonu ni dovolj stanovanj

Stockholm, 13. maja AS. Londonski dopisnik lista »Svenska Dagbladet« poroča, da na tisoče Londončanov stanuje v protiletalskih zakloniščih. Navzlic prizadevanju vlade za popravilo poškodovanih hiš je število ljudi brez strehe še vedno veliko. Ti ljudje seveda ničesar nimajo in jih povsod spremlja revščina.

Letalska konferenca v Ottawi

Lisbona, 13. maja. AS. Tako imenovani zavezniški narodi bodo imeli prihodnji ponedeljek letalsko konferenco v Ottawi. Tam bodo med drugim razpravljali o pridobivanju novih pilotov. Med tem pa delajo veliko propagando med begunci evropskih narodov, naj se uvrste v anglosaško letalsko službo. V Kanadi so že odprli zanje več letalskih šol. Odziv je zelo majhen.

Slaba angleška organizacija pri letalskih napadih

Stockholm, 12. maja. AS: Londonski časopis »Daily Herald« piše o popolni dezorganizaciji ter o paničnih prizorih, ki se dogajajo v Exetru ter v drugih angleških krajih pri zadnjih nemških bombnih napadih. List piše: »Kar se je zgodilo v Exetru in Bathu, naj bo resen opomin drugim angleškim mestom. Vsakdo ve, da so do podrobnosti izdelana navodila za primer letalskih napadov, ki se jih je treba natančno držati v interesu lastne varnosti. Teh navodil se že lani nihče ni držal v Plymouthu. Načrti in navodila ostanejo le na papirju, kakor hitro začno padati bombe, ko nastane pravcati pekel in zmešnjava. Nekateri dogodki, do katerih je prišlo v Exetru, so resni očitki angleški vladi.

K papeževemu jubileju

Rim, 12. maja.

Od vseh strani krščanskega sveta prihajajo poročila o pripravah za proslavo 25 letnega škofovskega jubileja sv. očeta Pija XII. kljub vojni, ki koplje globoke prepade med narodi hočejo katoličani po širnem svetu pokazati zavest človeške in krščanske skupnosti, ki je na tako lep način prikazana ravno v papežu — božjem namestniku na zemlji. Za trenutek hočejo sredi splošnega sovraštva in mržnje, ki

se je polastila človeštva, vendarle pomisliti, da ima 400 milijonov katoličanov istega verskega poglavarja in istega duhovnega očeta in da bi bilo neizmerno gorja človeštvu prihranjenega, ko bi se narodi in njih voditelji hoteli ravnati po njegovih naukih.

Zaradi vojske pa bodo jubilejne proslave na zunaj le skromne ali bodo sploh opuščene. Tudi v samem Rimu se omejujejo največ na duhovno pripravo po cerkvah, na prejem zakramentov v papežev namen — ter na članke o papeštvu v katoliških listih. Edino večja proslava bo na vnebohod v Vatikanu, ko bo imel papež sv. mašo v baziliki sv. Petra. Tedaj bo z njim združen ves krščanski svet v iskreni molitvi za lepšo in mirnejšo bodočnost hudo preizkušenega človeštva.

Papež Pij XII. (rojen 1876 v Rimu) je bil za škofa posvečen od papeža Benedikta XV. 13. maja 1917 — sredi zadnje svetovne vojne. V aprilu je nenadno zbolel tedanji papežev nuncij v Monakovem, monsignor Guiseppe Aversa, naslovni nadškof v Sardih, mestu, ki ga je moderna geografija čisto izbrisala z zemljevida. Monakovski nadškof, kardinal Frančišek Bettinger, že sedemdesetletnik, je pohitel k bolniku, da mu izroči papežev blagoslov. Komaj pa se je zopet vrnil v svojo nadškofijsko palačo, je nenadoma umrl zadet od kapi. Malo pozneje je izdihnil tudi nuncij Aversa, star komaj dobrih 50 let.

Na njegovo mesto je Benedikt XV. določil monsignora Evgenija Pacellija, čeprav so ga v Vatikanu težko pogrešali. Vodil je namreč vatikanski poizvedovalni urad za vojne ujetnike, kjer si je pridobil velikih izkušenj. Tudi kard. državni tajnik Gaspari ga je le težko pustil od sebe, ker mu je bil že tedaj močna opora. Papež Benedikt je Pacellija podelil nadškofijski naslov umrlega monakovskega nuncija, k čemer je kardinal Vico 13. maja pripomnil: »Sardi pomenja za Pacellija dobro srečo, ker je eno izmed sedmerih svetišč, ki jih omenja apokalipsa. Pacelli se bo tam dobro počutil.« In res: Sardski naslovni nadškof je 2. marca 1939. bil izvoljen za papeža!

Dne 29 maja je nuncij Pacelli izročil bavarskemu kralju Ludviku svoja poverilna pisma. Zdi se, da ni šel lahko iz Rima. Malo prej mu je umrl oče (20. nov. 1916) in moral je pustiti staro mater Virginio Graziosi, na katero je bil zelo navezan in ki je ni nikdar več videl.

Ni bilo lahko delo, ki ga je čakalo v Nemčiji. Zaradi izrednih diplomatskih sposobnosti je bil tudi izbran za tako važno nalogo. Vojska je dosegla svoj višek; ker se je Rusija z notranjo revolucijo izločila iz boja, so bile vojne sile v obeh taborih precej izenačene. Benedikt XV. je mislil, da je zato prišel ugoden trenutek za mirovno posredovanje. Dne 29. julija 1917 je poslal nuncija Pacellija z znamenitimi mirovnimi predlogi k cesarju Viljemu II. v Berlin, ki so sicer bili objavljeni šele v papeški noti dne 1. avgusta. Papež je predlagal sporazumni mir, katerega pa sta obe vojskujoči se stranki odklonili, upajoč vsaka za sebe na mir zmagovalca. Ko bi tedaj bil sprejet sporazumni mir, bi morda ne prišlo do nove svetovne vojske.

Ko je Benedikt XV. videl, da so njegovi predlogi zavrnjeni, se je poslej omejil le na karitativno pomoč. Tudi nuncij Pacelli je v tem pogledu storil zelo veliko zlasti za vojne ujetnike v Nemčiji. Bil je neprestano delaven in se je kasneje izrazil, da mu je bilo v veliko zadoščenje, ker je videl, da je mogel vojnim ujetnikom vsaj nekoliko olajšati njih trpljenje in jih potrditi v njihovem upanju.

Po izgubljeni vojni so spomladi 1919. nastali v Nemčiji znani komunistični nemiri, pri katerih je teklo dosti krvi. Zaradi grozeče nevarnosti je iz Monakovega zbežalo skoraj celotno diplomatsko zastopstvo in tudi bavarska vlada. Pacelli pa je vztrajal na svojem mestu, čeprav so komunisti dvakrat ogražali nunciaturo in tudi njemu osebno grozili. Šele na zahtevo iz Vatikana se je za nekaj mesecev umaknil v Švico. Po nastopu Weimarske republike je Pacelli 1920 postal nuncij v Berlinu, a je istočasno obdržal še svoje mesto v Monakovem do leta 1925. Z veliko spretnostjo se mu je posrečilo, da je dosegel ugodne konkordate s posameznimi nemškimi državami. V Berlinu je ostal do 1929. leta, ko ga je Pij XI. poklical v Vatikan in mu podelil kardinalski klobuk. Sredi Evrope si je v najbolj burnih letih pridobil toliko izkušenj in je pokazal tolikšne diplomatske sposobnosti, da je bil že febr. 1930 od Pija XI. postavljen za državnega tajnika.

Poslej je Pacellijeva luč vedno bolj svetila in postala v svetu vedno vidnejša. Postal je papežev legat na važnih mednarodnih evharističnih kongresih v Severni in Južni Ameriki in pri velikih francoskih nacionalnih svečanostih v Lourdesu in Lisieuxu. Ob teh prilikah je imel nadvse pomembne in globoke nagovore, v katerih je na prelep način zajel oni krščanski nauk, ki se zrcali iz poznejših njegovih papeških okrožnic in spomenic.

O sedanjem papežu je mogoče reči, da res pozna svet. Noben papež ni toliko potoval po svetu, kakor on. Ko je bil še mlad prelat, ga je kardinal Granito Pignatelli di Belmonte vzel v juniju 1911. s seboj v London h kronanju angleškega kralja Jurija V. Z letalom je prepotoval Severno in Južno Ameriko in prav tako v letalu neštetokrat Nemčijo. Seznanil se je z mnogimi narodi in njihovimi kulturami ter težnjami. Govori gladko več jezikov in se more tako v njihovem lastnem jeziku razgovarjati z raznimi zastopniki, ki prihajajo k njemu po svet in tolažbo. Tako ga je tudi po zunanje božja Previdnost oblikovala in izbrala za pastirja narodov v eni najtežjih dob človeške zgodovine.

Obiski v dijaških domovih

Ljubljana, dne 13. maja.

Zaupnik Vseučiliške organizacije v Ljubljani je kot delegat Visokega komisarja pri nadzorstvu dijaških domov v Ljubljani v preteklih dnevih obiskal Jegličev Akademski dom, Dom visokošolk in Akademski kolegij.

Sprejeli so ga predsedniki upravnih odborov in pregledal je stanovanjske sobe dijakov, študijske dvorane in menze.

Ob koncu vsakega obiska je izrazil svoje zadovoljstvo ravnateljem domov, ki dajejo streho vseučiliščnikom v Ljubljani, ki najbolj zaslužijo podporo in jim je zagotovil zanimanje pri italijanskih oblasteh, da bi pospešil in povečal njihovo skrbstveno delo v korist manj premožnih vseučiliščnikov.

Zborovanje upravnega odbora »Akademskega doma«

Ljubljana, dne 13. maja.

Dne 12. maja je na sedežu odbora na Miklošičevi cesti 5 Zaupnik Vseučiliške organizacije v Ljubljani bil navzoč pri seji upravnega odbora zadruge »Akademski dom«, ki ji predseduje profesor Ovsenek Josip.

Po spominskih besedah pokojnemu profesorju Tomcu in dijaku Zupcu Frančišku, ki so ga dne 16. marca subverzivni elementi barbarsko ubili, je upravni odbor obravnaval razna finančna vprašanja, ki se nanašajo na razvoj dijaškega doma, ki daje zastonj streho 19 vseučiliščnikom raznih fakultet, izbranim med najpotrebnejšimi in najpridnejšimi.

Predsednik je potem, ko je pozval Zaupnika VOL, da naj ponese pozdrav njegov in drugih članov Visokemu komisarju in Zveznemu Tajniku, orisal naloge in namen zadruge, ki hoče delati v prid dijakom in je obrnil pozornost VOL na najnujnejše ukrepe, ki naj Akademskemu domu omogočijo, da bo primerno opravljal svojo dobrodelno skrbstveno nalogo.

Delegat pri nadzorstvu dijaških domov v Ljubljani je zagotovil pomoč pri Visokem komisarju, da bi se takoj uredile predlagane zadeve.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino in Poveljnik XI. Armadnega zbora

glede na Razglas z dne 24. aprila 1942-XX dajeta na znanje:

Sedmega t. m. je nekaj komunistov ugrabilo v kraju Veliki Kal neko slovensko ženo, katera je bila pozneje najdena ubita.

Zvečer 10. maja t. l. so ubili drugi teroristi v bližini Jablan z revolverskimi streli nekega Slovenca, ki se je branil, da bi jim pomagal.

Ker je potekel določeni čas, ne da bi se našli povzročitelji zgoraj omenjenih zločinov, je bila v smislu določil Razglasa z dne 24. aprila t. l. odrejena ustrelitev 2 oseb, ki sta zanesljivo krivi terorističnega in komunističnega udejstvovanja.

Ustreljeni sta bili danes ob 6.30.

Ljubljana, dne 13. maja 1942-XX.

General Poveljnik XI. Armadnega Zbora Mario Robotti

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino Emilo Grazioli

Uradni razglasi

Cene vin

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal naslednjo naredbo:

Člen 1. Cene v nadrobni prodaji za vina domače proizvodnje in vina, uvožena iz drugih pokrajin Kraljevine, se določajo takole:

Opomba: Prvo število velja za mesto Ljubljano, drugo število v oklepaju za druge kraje, v lirah.

A.

V sodih za oddajo v posodah, ki jih prinese stranka, liter po 6.50 (4.95). Za vino, ki se prodaja v buteljkah, zaprtih strojno ali s stiskalnico, z etiketo, na kateri je zapisano ime tvrdke polnilke ali vina, v zaprtih steklenicah ali opletenkah (damižonke), zavarovanih morda z enološkim oljem in pokrovcem steklenic ali opletenk, se uporabljajo tele cene:

V buteljkah po 2 litra vina 16.20 (13.10, v buteljkah po 1 liter vina 8.50 (6.95), v buteljkah po ½ litra vina 5.05 (4.30). v steklenicah z vsebino 2 litrov 14.70 (11.60, v opletenkah L. 6.50 za vsak liter vinske vsebine poleg pribitka L. 35.— iz naslova povračila stroškov za posodo.

Za vsako alkoholno stopnjo nad 10 stopenj znaša pribitek L. 0.25 za liter. Ulomki stopnje se pri določitvi cene zaokrožajo na višjo alkoholno stopnjo.

B.

Specialna vina. V sodih za oddajo v posodah, ki jih prinese stranka, liter po: vrsta extra 9.50 (7.95), vrsta I. 8.90 (7.30), vrsta II. 8.05 (6.50), vrsta III. 7.20 (5.65).

Vrsta extra: v buteljkah po 1 liter 12.35 (10.80). v buteljkah po ½ litra 7.10 (6.30).

Vrsta extra: v steklenicah po 2 litra z enološkim oljem 22.20 (19.10), v steklenicah po 2 litra, strojno zamašenih 22.40 (19.30). v steklenicah po 1 liter, strojno zamašenih 12.05 (10.50), v steklenicah po ½ litra, strojno zamašenih 6.70 (5.90).

Vrsta I.: v buteljkah po 1 liter 11.70 (10.15), v buteljkah po ½ litra 6.80 (6.—). v steklenicah po 2 litra z enološkim oljem 21.— (17.80), v steklenicah po 2 litra, strojno zamašenih 21.20 (18.—), v steklenicah po 1 liter, strojno zamašenih 11.45 (9.85), v steklenicah po ½litra, strojno zamašenih 6.40 (5.60).

Vrsta II.: v buteljkah po 1 liter 10.90 (9.35), v buteljkah po ½ litra 6.35 (5.60). v steklenicah po 2 litra z enološkim oljem 19.30 (16.10), v steklenicah po 2 litra, strojno zamašenih 19.50 (16.40), v steklenicah po 1 liter, strojno zamašenih 10.60 (9.85). v steklenicah po pol litra, strojno zamašenih 5.95 (5.20).

Vrsta III.: v buteljkah po 1 liter 10.05 (8.50). v buteljkah po ½ litra 5.95 (5.15), v steklenicah po 2 litra z enološkim oljem 17.60 (14.50), v steklenicah po 2 litra, strojno zamašenih 17.80 (14.70), v steklenicah po 1 liter, strojno zamašenih 9.75 (8.20), v steklenicah po ½ litra, strojno zamašenih 5.55 (4.75).

Vino v opletenkah po lir 9.50 za vsak liter vinske vsebine poleg pribitka lir 38.— iz naslova povračila stroškov za posodo.

C.

Vina specialne predelave (prvo število je cena v lirah za vina spec. pred., število v oklepaju za vina »gallo« ali »putto«).

V Ljubljani mesto:

V sodih za oddajo v posodah, ki jih prinese stranka, liter po 7.45 (9.15). v buteljkah po 1 liter 10.30 (12.—), v buteljkah po ½ litra 6.05 (6.90), v steklenicah po 2 litra z enološkim oljem 18.10 (21.50), v steklenicah po 2 litra, strojno zamašenih 18.30 (21.70), v steklenicah po 1 liter, strojno zamašenih 10.— (11.70), v steklenicah po ½ litra, strojno zamašenih 5.65 (6.50), vino v opletenkah po L. 7.45 za vsak liter vinske vsebine poleg pribitka L. 38.— iz naslova povračila stroškov za posodo.

Drugi kraji.

V sodih za oddajo v posodah, ki jih prinese stranka, liter po 5.90 ((7.55). v buteljkah po 1 liter 8.75 (10.40), v buteljkah po ½ litra 5.30 (6.10), v steklenicah po 2 litra z enološkim oljem 15.0 (18.30), v steklenicah po 2 litra, strojno zamašenih 15.20 (18.50), v steklenicah po 1 liter, strojno zamašenih 8.45 (10.10), v steklenicah po ½ litra, strojno zamašenih 4.90 (5,70).

Člen 2. Cene za vse vrste vin iz člena 1. obsegajo vse javne davščine, izvzemši za druge kraje občinsko trošarino.

Člen 3. Za specialna vina in vina specialne predelave, ki se prodajajo v opletenkah, v steklenicah, v opletenih buteljkah ali buteljkah, so gornje cene določene brez upoštevanja vrednosti posod, ki morajo ustrezati temle natančnim zahtevam:

a) buteljke ali opletene buteljke, strojno zamašene z dobro in popolnoma zapirajočo plutovino, s kapico in etiketo, na kateri je ime proizvajalne tvrdke in ime vina, z morebitnim paskom na vratu in tvrdkino znamko, zavite v svilnatem papirju in tulcu iz slame ali iz lepenke;

b) steklenice, strojno zamašene z dobro plutovino, s kapico in prepasko, na kateri je ime proizvajalne tvrdke in ime vina, z morebitnim paskom in tvrdkino znamko;

c) steklenice z oljem in čepkom, s kapico in prepasko, na kateri je ime proizvajalne tvrdke in ime vina, z morebitnim paskom in tvrdkino znamko;

d) nove opletenke z oljem in zamašene s kapico in prepasko, ki ima ime proizvajalne tvrdke in ime vina, z morebitnim paskom na vratu in tvrdkino znamko.

Člen 4. Za vrnjeno ali ne s seboj vzeto posodo ima kupec pravico do povračila naslednjega najmanjšega zneska: za buteljko nad 2 litra L. 2.50, za buteljko nad 1 liter L. 1.50, za buteljko nad ½ litra L. 1.—, za steklenico nad 2 litra L. 1.—, za opletenko L. 25.—.

Člen 5. Koncesioniranim gostinskim obratom je dovoljeno zvišati v členu 1., skupinah A, B, C označene cene po odbitku občinske trošarine za mesto Ljubljano v znesku L. 1.56, za naslednje odstotke: gostinski obrati posebne kategorije 120 %, gostinski obrati kategorije I. 90 %, gostinski obrati kategorije II. 80 %, gostinski obrati kategorije III. 60 %, gostinski obrati kategorije IV. 50 %.

Člen 6. V skupino A spadajo vsa vina, ki niso našteta v skupinah B in C in zlasti navadna, nesortirana vina.

V skupino B — ki se deli na 4 vrste, spadajo tale sortirana vina:

VRSTA EXTRA. **Bela vina:** beli burgundec, renski rizling, vsa domače proizvodnje.

Rdeča vina: Barolo, Barbaresco, St. Maddalena.

VRSTA I. **Bela vina:** traminec, silvanec, italijanski rizling domače proizvodnje, pinot, rizling, traminec iz Benečije, Luzana in Capri.

Rdeča vina: rdeči burgundec, kabernet in portugalka domače proizvodnje, Cattinara (in podvrste Ghemme, Lessona itd.), Carema, Grignolino, Barbera, piemontsko bolje, Valtellina (Sassella, Grumello, Inferno), Sv. Justina, kaberneti iz Benečije, klasični Chianti, Brunello in Montalcina, plemenito vino iz Montepulcina, Savuto, Pollino.

VRSTA II. **Bela vina:** Cortese, Polcevera, Coronata, Vermentino Ligure, Terlano, Soave, Treviška brda (prošek iz Valdobbiadene), Albana, Orvieto, Castelli romani (Frascati, Marino, Ravello, belo falernsko, grško iz Tufa, Fiano, Lacrima Christi secco, belo Etna, belo elorsko, maretinsko. (Konec prih.)

Piščance bodo dobili vsi oni, ki so izročili valilna jajca društvu Mali gospodar v Ljubljani za umetno valjenje. Piščanci se bodo lahko prevzemali dne 15. t. m. ves dan od 10 dopoldne dalje. Društvo je začelo sprejemati tudi reflektante za enodnevne piščance. Če bo dovolj prijav, bo društvo umetno valilo še okoli 1200 jajc štajerskih in drugih kokoši. Reflektanti naj se prijavijo čimprej. Enodnevni piščanci se bodo oddajali po ceni, kolikor bodo znašali stroški. — Člani društva lahko dobe mlade kunčice, če zanje pismeno zaprosijo. Na razpolago so še kunčice raznih gospodarskih pasem. — V društveni pisarni na Gallusovem nabrežju 33 lahko člani nabavljajo krvno moko, lanene tropine, klajno apno in drugo.

Vladarski posvet v Bjoerkoeju:

Viljem II. in Nikolaj II.

Dejstvo je: dostavek »v Evropi« ni zmanjšal vojnega navdušenja v Angliji, ampak ga povečal. In to je glavna nevarnost v tej uri in v bodoče. Govorica, da smo mislili nevtralizirati Baltik, je še povečala angleško nezaupljivost. Angleži namreč vedo, da se Danska nikdar iz lastnega nagiba ne bo priključila delovanju, ki bi lahko povzročilo spopad. In če bi hoteli z njihovo pomočjo zapreti Baltik, tedaj bi se obrnili proti nam. Že leta in leta nevarnost vojne ni bila tako velika. Ali je pri tem dostavku »v Evropi« Vaše Veličanstvo kdaj pomislilo na to, kam bi nas to privedlo, če bi Anglija napadla Rusijo? Tedaj bomo morali z našim brodovjem, z ostanki ruskega brodovja in le z majhnimi oddelki nemške in ruske vojske braniti svojo obalo pred angleško ofenzivo. Ves ostali ogromni del nemške vojske in ruske armade pa bi lahko vrgli na edino angleško ranljivo točko, na Indijo. Toda možnost angleškega napada na Rusijo je le malo verjetna, manj verjetna, kakor pa angleški napad na Nemčijo. To smo videli v letu 1885 ob afganistanskem sporu in pred enim letom, ko so ruske križarke plenile trgovske parnike in ob priliki incidenta pri Doggerbanku (tedaj so angleške vojne ladje napadle ruske vojne ladje, ki so iz ruskih evropskih pristanišč plule na Daljni vzhod proti Port Arthurju. Op. prev.). Vse to so uspehi sedanje angleške politike in osebnih odredb kralja Edvarda. Če bi se Anglija zapletla v vojno z Rusijo, tedaj je mnogo verjetnejši napad angleškega brodovja na rusko obalo, kakor pa angleško prodiranje v Aziji. Na drugi strani pa je jasno, da bi se popolnoma lojalno lahko vedno izognili obvezi poslati čete v Azijo, ko bi se zagovarjali, da moramo zadržati svoje vojaške sile zaradi obnašanja Francije. Lahko se predvideva, da so Angleži sprejeli novico o tej pogodbi z občutkom olajšanja. Nemški narod se bo zavedel, da je zašel v brezplodno tovarištvo in pri tem tovarištvu tvegamo mi več, kakor pa druga pogodbena stranka.

Kar se tiče Francije, nam pogodba z ali brez »v Evropi« poroštvuje našo mejo, če nas Francija napade, ali pa ostane nevtralna. Prva domneva je neverjetna; druga pa bi lahko bila za nas nekaj slabšega, kajti Francija bi ostala nevtralna samo tako dolgo, dokler nas Anglija ne bi dovolj oslabila, da bi imela svobodne roke proti nam. Naš napad na Francijo v tej pogodbi ni predviden, pač pa z zavezniško pogodbo med Francijo in Rusijo.

V vojni z Anglijo bi prvotna oblika pogodbe med Nemčijo in Rusijo brez dostavka »v Evropi« spravila v ravnotežje vse izglede in to na ta način, da sodelovanje s Francijo in z Rusijo ne bi bilo nemogoče tudi tedaj, če bi nas Anglija napadla. Odločna izločitev Azije je tako neugodno vplivala na možnost vojne med Anglijo in drugima dvema cesarstvoma, da se nam Francija ne bo več priključila. Pač pa ta pogodba lajša sporazum med Anglijo, Francijo in Rusijo v Aziji. To nam odvzema veliko karto iz rok, Rusija ohranja prednost in Angliji se ni treba več bati svojega največjega nasprotnika. Svojemu vladarju dolgujem dolžnost, da mu povem vse odkrito. Po mirni in stvarni presoji lahko pred Bogom in pred svojo vestjo izjavim, da je dostavek »v Evropi« škodljiv in nevaren. Na drugi strani pa prav dobro razumem, da Vašemu Veličanstvu ne morem narekovati, da naj carju predlaga spremembo pogodbe, ki jo je Vaše Veličanstvo samo predložilo in podpisalo. Car se bo težko odpovedal dostavku, ki Rusiji lajša in poenostavlja položaj. Alvencleben (nemški poslanik v Petrogradu), ki ne ve nič, mi poroča, da je Lansdorf, ki je bil pozimi proti pogodbi, po razgovorih v Bjoerkoeju izredno dobre volje. Ali se bodo Rusi odpovedali prednostim, ki so jim tako rekoč padle z neba? Ali bodo hoteli izločiti besede »v Evropi«? Težko bo od carja dobiti ta odstavek, ali pa drugačno obrazložitev pogodbe. Ali se bo Rusija v primeru vojne proti Nemčiji kot zaveznica obvezala napovedati vojno v imenu vsega ruskega cesarstva ali pa se bosta obe državi obvezali napovedati vojno v imenu celotnega svojega ozemlja in sicer za sleherno vojno, ki bi nastala med trajanjem njunega zavezništva. Vsi ti predlogi bi najbrž bili slabo sprejeti pri carju. Priznam pa tudi, da bi vsi ti novi predlogi bili zelo nevarni, ker bi se potem Rusi lahko popolnoma umaknili. V tem primeru bi bil naš položaj slabši, kakor pa pred podpisom pogodbe. Zato prosim zelo spoštljivo Vaše Veličanstvo, da naj zaupa drugim rokam vodstvo zunanje politike. Kdo drugi bo mogoče drugače presojal položaj, ko bo o njem boljše poučen. V dobri uri bo upošteval stališče Vašega Veličanstva in bo delal s pogodbo v sedanji obliki. Ni treba dodati, da bodo razlogi zdravja utemeljili moj odstop. Še manj pa je treba zagotoviti mojemu vladarju, da bodo moje najiskrenejše, najzvestejše in najhvaležnejše misli spremljale mojega vladarja in da bom do zadnjega diha in zadnjega utripa svojega srca delal za čast in slavo Vašega Veličanstva. — Bülow.«

Ko sem pisal to poročilo, nalašč nisem hotel omeniti svoje misli, ki se mi je rodila že tedaj, ko sem prejel zmagoslavne brzojavke iz Bjoerkoeja. Predvideval sem, da bo grof Lansdorf ob vrnitvi carja v Petrograd, prisilil tega, da bo odpovedal pogodbo, ki mu jo je Viljem II. predložil v podpis in da naj prekliče svoj podpis. V cesarjevi navzočnosti je bil car šibek, nebogljen in neodločen. V navzočnosti svojih ministrov pa je svojo šibkost in neodločnost povezal z zarotništvom. Grof Lansdorf je bil Nikolaju II. zelo simpatičen zaradi svoje izredne vljudnosti, uslužnosti, zlasti pa zaradi svoje mirne presoje položaja. Vse to je bilo v velikem nasprotju s surovim nastopanjem grofa Witteja. Ko se je car vrnil, je bil grof Lansdorf zelo slabe volje in hudo užaljen, ker ni bil poklican k sodelovanju pri tako važni pogodbi, kakor je bila tako zvana pogodba v Bjoerkoeju. Lansdorf je začel govoriti, da je cesar carja »potegnil«, da je cesar preveč dosegel s svojo preveliko prijaznostjo in se mu je najbrž posrečilo izrabiti »trenutno carjevo raztresenost«. Tako sta mi Witte in Izvolski pozneje pripovedovala o prizoru, ki se je med Lansdorfom in carjem razvil po carjevi vrnitvi iz Bjoerkoeja. Vsekakor je Lansdorf prav lahko prepričal Nikolaja II., da je nemogoče sprejeti pogodbo iz Bjoerkoeja in jo spraviti v sklad z zavezništvom med Francijo in Rusijo. Nemškemu veleposlaniku je Lansdorf izrazil svojo žalost, da kot pristojni minister ni bil pozvan v Bjoerkoe. Posvaril bi bil pred pretiranimi nadami in bi preprečil vladarjema podpisati neizvedljivo pogodbo. Le preveč verjetno je, da je Lansdorf prav tako govoril tudi francoskemu veleposlaniku in še celo angleškemu veleposlaniku. Vsekakor je Dillon, dopisnik »Daily Telegrapha« v Petrogradu prejel od grofa Lansdorfa izčrpno poročilo o vseh teh razgovorih in ta je vse to poslal angleški vladi. (Dalje.)

Križi in težave ljubljanskih peric

V Bizoviku, Hrušici in Štepanji vasi žive pridne perice, ki skrbe za čisto perilo Ljubljančanov

Ljubljančani, ki stanujejo na Poljanski cesti, lahko opazujejo vsak ponedeljek v zgodnjem jutru prav zanimive karavane, ki prihajajo v mesto. Med sedmo in osmo zjutraj prihajajo namreč vsak ponedeljek v Ljubljano številne pridne perice, ki

Mama gredo v Ljubljano s perilom, spremlja jih sinček.

že dolga desetletja perejo Ljubljančanom perilo. Po stari tradiciji je največ peric v Bizoviku, nekaj manj v Hrušici, nekaj pa v Štepanji vasi. Lahko rečemo, da perice iz teh krajev operejo devet desetin vsega perila, ki ga Ljubljančani ne operejo sami doma. Je to ogromno delo in kdor zasleduje zjutraj težko naložene vozove, ki dajejo včasih celo konjem dovolj dela, lahko izračuna, kako pridne so morale biti roke, ki so tako množino perila oprale v enem samem tednu.

Gospodinje, ki s kritičnim očesom vsak ponedeljek ogledujejo oprano perilo in pri tem — kdo bi jim nazadnje zameril — skušajo s pogajanjem doseči nižje cene, ne vedo, koliko dela da ne samo pranje, ampak tudi razvažanje in donašanje perila. Bizoviške perice in njihove tovarišice iz Hrušice in Štepanje vasi si skušajo sicer olajšati ta nerodni posel, kolikor morejo. Dolgoletne izkušnje so jim pomagale urediti nekakšno razdeljevalno organizacijo, ki prav uspešno in dobro deluje. Ko jo v ponedeljek zjutraj privozijo v Ljubljano, jo večinoma vse mahnejo na Perdanovo dvorišče na Poljanski cesti. Tam je prva in največja centrala ljubljanskih peric. Precej manj jih zavije na dvorišče gostilne Mencinger, nekaj pa jih zahaja k Belemu volku. Ko se ustavljajo zjutraj vozovi na dvorišču, je treba najprej izpreči konje in jih poslati v hlev. Nato se začne razkladanje vozov, ki so visoko obloženi z balami lepo zloženega, čistega perila. Takoj nato se začne romanje po Ljubljani. Bale z opranim perilom naložé perice na ročne vozičke in ko je voziček zvrhano poln, gre perica na pot. Navadno ima spremljevalko, ki ji pomaga raznašati. Z ročnimi vozički odhajajo iz svojih central prav v vse smeri po Ljubljani. Običajni delež perice v ponedeljek je ta, da mora z dvorišča odpeljati z ročnim vozičkom perilo tri ali štirikrat. Najprej jo mahne morda daleč gori v Šiško in medpoloma oddaja svojim strankam. Ko se vrne, zopet naloži ročni voziček in jo zavije morda na Karlovško in na Dolenjsko cesto. Ko opravi to pot, pride na vrsto smer proti Ježici in če je še kaj ostalo za četrto pot, je treba opraviti še to.

Lepo število kilometrov je to! Kdor hodi včasih na sprehode po Ljubljani, lahko izračuna, koliko ur trajajo tako različne poti sem in tja. Pa to ni sprehod, ves čas je treba potiskati ročni voziček, nato jemati bale in jih nositi v drugo, tretje nadstropje, ali še više. Stopnice so pri teh pohodih kar za nameček, čeprav najbolj neprijeten. Tudi hitro ne gre to raznašanje izpod rok. Povsod, kamor pride perica, prevzame tudi umazano perilo. Včasih je treba čakati, da gospodinja zbere vse skupaj, kar misli poslati v pranje. Ali je kaj čudnega, če tako ves ponedeljek mine pericam v Ljubljani kaj hitro. Iz centrale vozijo čisto perilo, nazaj pa dovažajo zopet polne vozičke — novega dela. Šele takole ob štirih ali petih popoldne je razvažanje in zbiranje zaključeno. Na vozovih se spet grmadijo bale umazanega perila, treba je vpreči še konje in, hi-hot, odrine voz za vozom nazaj po Poljanski v domovino peric.

Marsikdo, ki ogleduje zjutraj visoko naložene vozove z velikimi balami čistega perila, si misli: Presneto dobro morajo zaslužiti perice. Pa ni tako. Čeprav je milo razmeroma drago, so vrle bizoviške perice in njihove tovarišice iz Hrušice in Štepanje vasi le malenkostno zvišale cene. Zavedajo se, da je treba v teh časih pomagati drug drugemu in da tudi Ljubljančani ne premorejo toliko cvenka v žepu, kakor bi ga mogli porabiti. Tako na primer računajo za pranje rjuhe povprečno liro in pol. Za najmanjše kose perila, kakor so na primer robci, pa velja tarifa: štiri za liro. Če je veliko perila, se tudi lir nabere. Toda grenko so zaslužene. Ves teden je namreč treba trdo delati, in to z vodo, kar je gotovo najbolj neprijetno.

Večina peric kljub napornemu ponedeljku — večina si namreč ne privošči niti kosil, čeprav prebijejo ves dan v Ljubljani — začne s pripravami za pranje še isti dan. Skoraj povsod je v ponedeljek zvečer perilo že namočeno. V torek in sredo so nato žehte, ki se kar vrste druga za drugo. Nato pride izpiranje in izplakovanje, zatem pa sušenje. Marsikdaj je treba perilo pred pranjem še posebej zaznamovati, da se ne pomeša. Hvala Bogu, večina perila je že zaznamovana, tako da se ga da razločiti. Ko je perilo suho, se začne zlaganje in ure-

Perice pripravljajo ročne vozičke s perilom na Perdanovem dvorišču.

jevanje, kar zahteva zopet kar vso soboto. Marsikdaj, posebno če nagaja vreme, je prikrajšan tudi nedeljski počitek. Toda služba je služba, gospodinje trdno pričakujejo, da bodo v ponedeljek prav gotovo dobile čisto perilo in naše vrle perice drže svojo besedo.

V sedanjih mesecih so že nekoliko boljše volje. Ni več mraza, ki je njihov najhujši sovražnik. Prave mučenice pa so vsako zimo. Zlasti letos jim jo je januar strašno zagodel. Ne smemo namreč misliti, da se zaradi mraza pri izpiranju izognejo tekoči vodi. Nikakor ne! Skozi v led vsekane luknje izpirajo tudi v najhujšem mrazu perilo, ki jim skoraj sproti v rokah zmrzuje. Pa zima jim ne povečava samo tega napora. Tudi s sušenjem je križ. Vse oprano perilo zmrzuje in da tako neprimerno več dela. Leto za letom se ponavljajo te zimske težave, toda kljub temu perice vztrajajo. Nič ni čudnega, če jih na stara leta muči revmatizem, tako da včasih komaj delajo. Kakor vsak priden delavec, so vedno skromne. Zanimivo je, da si tudi v dobrih časih ljubljanske perice niso nikdar privoščile posebnega razkošja. Tudi glede jedače niso bile nikdar izbirčne. Prav vse so največje prijateljice kave. Sedaj si pomagajo s čaji, pa tudi gre.

Naročajte »Slovenca«!

Nadčasovnost Cerkve

(Ob škofovskem jubileju Pija XII.)

Tisoč devetsto let deluje med človeštvom ustanova, ki se po svoji trajnosti in po svojem duhovnem značaju ne da primerjati z nobeno drugo ustanovo na svetu: katoliška Cerkev. Formalno je začela delovati na binkoštni praznik v letu Kristusove smrti in vstajenja, in to svoje delovanje je nepretrgoma izvajala preko stoletij prav do današnjega dne. Že tu pada v oči neka značilnost, ki je druge ustanove in organizacije nimajo: njena trajnost. Noben narod, nobena država, nobena dinastija na svetu si ne more lastiti tako dolgega in nepretrganega obstoja, kakor prav katoliška Cerkev in njeni vladarji, papeži.

Toda to, kar daje Cerkvi in njeni trajnosti največjo značilnost, je njena zavest, da bo trajala do konca dni. Cerkev je s tem v pravem pomenu besede nadčasovna. Ne samo, da Cerkev ni od včeraj in danes, marveč bo tudi v bodoče trajala do konca dni. Za to njeno trajnost ji jamči obljuba Kristusova: »In peklenska vrata je ne bodo premagala« in »Jaz sem z vami do konca dni.«

Ta zavest nadčasovnosti Cerkve daje katoličanu trdne in neomajne smernice pri njegovem delovanju. On ve, da kar dela in žrtvuje, ne žrtvuje za stvar, ki danes je, jutri pa je ni. Ve tudi, da bo vsaka njegova žrtev nekoč poguala kal in obrodila sad, kajti v Cerkvi se te žrtve nepretrgano nabirajo in kopičijo zaklad. Ve pa zlasti to, da tam, kjer bo zastal on, bodo za njim poprijeli drugi, da njegovo delo ne bo pretrgano, da se bo nadaljevalo od generacije do generacije, vse do konca. In prav ta zavest daje katoličanu tisto silo in neodjenljivost, ki je nobena druga ustanova na zemlji ne more dati svojim članom.

Znan in zelo rabljen je izrek protestantskega zgodovinarja Macaulaya o katoliški Cerkvi, toda še vedno sodoben in vedno značilen. »Bila je velika in spoštovana« — pravi ta zgodovinar o Cerkvi — »preden je Saksonec stopil v Britanijo, preden je Frank prekoračil Ren, ko je še grška zgovornost cvetela v Antiohiji in ko so v templju v Meki molili še malike. In ona bo gotovo v nezmanjšani moči še stala, tudi ko se bo potnik z Nove Zelandije postavil sredi prostrane puščave na podrti obok londonskega mostu, da bi slikal razvaline cerkve sv. Pavla.«

Cerkev se te svoje nadčasovnosti tudi dobro zaveda in po njej uravnava svoje delovanje. Marsikomu se njeno stališče mnogokrat zdi nerazumljivo ali celo nepravilno, prav zato, ker dobro ne pojmuje njene nadčasovnosti. Ona pa gleda tudi daleč naprej, ni zaprta samo v ozek časovni krog, ve, da bo trajala še stoletja, ve, da mora mnogokrat žrtvovati eno leto trpljenja zato, da ustvari stoletje blagra. Zato mnogokrat molči, ko se temu ali onemu zdi njen molk škandalozen, zato mnogokrat govori in opominja, ko se njeno opominjevanje ljudem zdi neprimerno ali nerazumljivo. Toda kdor živi z njo tesno povezan, kdor pravilno pojmuje njeno nadčasovno poslanstvo, ta jo razume in odobrava.

Ob njenem krmilu stoji danes budno vladar, ki obhaja te dni petindvajsetletnico svojega škofovskega dostojanstva, Pij XII. Najvidnejši izraz in simbol načasovnosti Cerkve predstavlja papeštvo. In Pij XII. je znan prav po svoji dalekovidnosti in nadčasovnem pojmovanju poslanstva Cerkve. V njem pride najbolj do izraza jamstvo, da bo Cerkev tudi iz sedanjih časov prišla še bolj svetla in zmagoslavna.

Nagrada za rojstvo dvojčkov

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podlil zakoncema Penej Jožefu in Mariji iz Gor. Vrhpolja 26, obč. Št. Jernej, ob priliki rojstva dvojčkov nagrado 600 lir.

Perica prenaša perilo z voza.

Štiridesetletnica justične palače v Ljubljani

Zanimive so bile sodnijske prilike v preteklem stoletju, ko še ni bila sezidana sedanja justična palača. Uradni prostori za okrajno in takratno deželno sodišče ter za državno pravdništvo so bili nastanjeni in raztreseni po raznih delih mesta. Nekako središče vsega sodnijskega življenja so bile Križanke. V poslopju nemškega viteškega reda je bilo okrajno sodišče za razne civilne zadeve, sporne in nesporne. Tam je bila tudi zemljiška knjiga.

Preden je stopil v veljavo novi avstrijski civilno-pravdni red, ki je uvajal načelo posrednosti, so se mnoge civilne pravde vlekle leta in leta kakor morska kača. Bilo je mnogo pisarjenja. Na pismeno tožbo so sledili odgovori zopet pismeno, nato protiugovori, razni predlogi in protipredlogi. Odvetniki so takrat kovali iz pravd cekine. In prav v Križevniški ulici in v bližini je bil takrat glavni štab ljubljanskih odvetnikov. Njih pisarji so imeli obilo posla, kajti vse vloge so morali pisati v čistopisu, kaligrafično. V Zoisovi hiši je bilo nameščeno takratno državno pravdništvo. Na Žabjeku je bila »krvava rihta«, del deželnega sodišča. Porotne razprave so bile v poslopju, kjer je sedaj nameščeno okrajno načelstvo za ljubljansko okolico v Hrenovi ulici. Del deželnega sodišča je bil dalje nameščen v stiškem dvorcu, ki še danes stoji nasproti šentjakobske dekliške šole.

Po katastrofalnem velikonočnem potresu l. 1895. se je naposled po dolgih posvetovanjih in proučevanjih pravosodna uprava na Dunaju odločila za zidavo velikega justičnega poslopja s kaznilnico vred. Prvo vprašanje je bilo, kje naj se sezida justična palača. Bilo je več predlogov in načrtov. Naposled so se odločili za svet ob Miklošičevi cesti; ta cesta je bila tako imenovana okoli l. 1898. Svet pred justično palačo je pred potresom obsegal različne objekte bolnišnice, ki so silno trpeli zaradi potresa in so jih pozneje podrli. Svet so nato primerno parcelirali in napravili regulacijski načrt, po katerem so bile določene posamezne ceste in ulice.

Justična palača, kakor vse uradne palače v takratni Avstriji, je bila zgrajena po neki šabloni. Naposled julija 1902 sta se obe sodišči, okrajno in deželno, preselili v novo poslopje. Preselili so se dalje tudi vsi kaznjenci, ki so manjše kazni do enega leta prestajali na znamenitem Žabjeku.

Letos je torej 40 let, odkar je bila sezidana justična palača, ki je bila zadnja leta prav potrebna delne prenovitve. Prav pod Visokim komisarjem so lani zelo prenovili notranjost justične palače.

Drobne gospodarske

Iz hrvatskega gospodarstva. Hrvatski sveopči kreditni zavod v Zagrebu je zaključil lansko poslovno leto pri glavnici 10 milijonov kun z dobičkom 230.442 kun, prenos dobička iz 1940 je znašal 345 tisoč 436 kun. Zavod ima za 2.1 milij. kun rezerv. — Tvornica špirita in kvasa, prej Makso Mayer, Zagreb je izpremenila ime v Tvornica špirita in kvasa. — Zenica namerava povečati proizvodnjo v svojem rudniku in je v ta namen že začela z razlastitvenim postopkom. — Prodaja hrvatske imovine v Srbijo se izvrši lahko tako, da se ves dobljeni znesek prenese na Hrvatsko in da od dosežene večvrednosti ni treba plačati davkov.

Iz srbskega gospodarstva. V Belgradu je bila ustanovljena nova delniška družba z glavnico pol milijona din pod firmo M. Brašič sinovi za lesno in kovinsko industrijo. — Bosanska trgovska banka s sedežem v Belgradu izkazuje za lansko leto izgubo v znesku 321.092 din. Med rezervami izkazuje banka specialno rezervo v znesku 448.000 din.

Racionalizacija v nemškem bančništvu. Državna skupina bank je zaradi vojnih razlogov začela izvajati nadaljno racionalizacijo števila bančnih podružnic v Nemčiji. Tako bodo v kratkem zaprle nemške banke okoli 200 svojih glavnih podružnic, kar pomeni približno eno desetino vseh obstoječih podružnic.

Srbski investicijski načrt obsega 2.2 milijarde dinarjev. Od tega je namenjena 1 milijarda za cestna in mostovna dela, 350 milij. za melioracije, 50 za kanalizacije, 270 za javne zgradbe, 300 milij. za vzdrževanje in obnovo železnic, 100 milij. za regulacijo rek in pristanišč, 30 milij. za hudourniška dela, ostalih 100 milij. pa služi kot rezervni kredit.

KULTURNI OBZORNIK

Retrospektivna razstava Matije Jame

Ob 70 letnici slikarjevega rojstva

Razstavljenih po katalogu 172 slikarskih del. Razstavo je uredila in pripravila Narodna galerija, ki je izdala tudi lepo opremljen katalog Jamovih del z izčrpno študijo dr. Fr. Šijanca o slikarju.

O naših impresionistih se je že mnogo pisalo. Izšle so že tudi posamezne monografije, vendar prav te (razen Jakopičevega zbornika) o njihovi umetnosti niso kdo ve kaj vedele povedati. Podoba naše impresionistične umetnosti v odsvitu dobe, v kateri je bila spočeta, njen individualni razvoj, kakor tudi njen pomen za našo umetnostno kulturo, še vedno ni našla dobrega tolmača. Ne za posamezne slikarje, še manj za generacijo v celoti. Zato so retrospektivne razstave naših impresionistov toliko bolj dragocene, ker nam pokažejo umetnostna »membra disiecta« v celotnem obsegu, ter nudijo tako lepo gradivo za študij slogovnega in kvalitetnega razvoja posameznega umetnika. Zato je tudi razstava del akademika *M. Jame* važen umetnostno kulturni dogodek, kakršnih smo doživeli v zadnjem času prav malo.

Kdo bi slutil v risarju drobnih vinjet starega Doma in sveta, slikarja »Kremsa« ali »Vrb«? Kdo bi si drznil v ozkem okvirju malomeščanskega realizma, uglašenega na naivno pripovedno sentimentalnost, prerokovati rojstvo umetnosti, ki bo elementarno posegla v dogajanja človekovega in narodovega življenja, puščajoč za seboj vse, kar je nepristnega, bledičnega, za življenjski razvoj nezdravega? To dejanje usode ali zgodovine ali sile generacije same in način rojstva nove umetnostne ideje, je skrivnost. Kakor je skrivnost odgovor na zadnje vprašanje človeka, ki stremi za resnico, — vprašanje po bistvu umetnostne kvalitete, »umetnosti« same, kar tako neprisiljeno čutimo tudi spričo Jamovega umetnostnega ustvarjanja. Vemo, da je umetnost tukaj, da se za brezkončnim obzorjem Jamovih platen, tam daleč za tistim čudovitim sojem svetlobe nekaj skriva, nekaj nedopovedljivega, kar moremo le doživeti in se z nobenim teoretiziranjem dopovedati ne da. Taka je pot vsake prave umetnosti. Neveiljiva, blagodejna, zahtevajoča le nekoliko dobrohotnosti, a vendar v današnjem kulturnem življenju nastopajoča kot velesila. Saj si naroda brez umetnosti niti predstavljati ne moremo.

Slikar M. Jama je umetnostne dolžnosti do svojega naroda izpolnil kakor malokdo. Njegova umetnost je velika in prepričani smo, da bo marsikatero njegovo delo ostalo v zgodovini slovenske umetnosti zaznamenovano kot klasično. S tem pa je umetnik dosegel vrh; v kulturni zgodovini slovenskega naroda bo ostalo njegovo ime nesmrtno.

Umetnostna pot M. Jame, kakor nam jo pokažejo razstavljena dela, nazorno odkriva borbo človeka-umetnika za vedno boljšo, popolnejšo obliko umetnosti. V temni dobi skrajno neumetniškega pojmovanja naše tedanje okolice je Jamova umetnost pognala prve cvetove. Njegove prve ilustracije so bile po zahtevi časa, ilustracije v najbolj primitivnem smislu. Če je navdušen domovinoznanec pisal o novih turističnih napravah v Vintgarju, je slikar ta predmet pač tako ilustriral, da je utegnil povprečnemu čitatelju nadomestiti tudi fotografski posnetek. Seveda je Jamova ilustracija že nosila v sebi zametke prave umetnosti, vendar je smoter, ki ga je podoba morala opravljati, umetnostno stran predmeta potisnil v ozadje. Toda mladi Jama ni mogel ostati v sredi med umetnostjo in neumetnostnimi oziri, med klicem mladega umetniškega srca in rodoljubnim, koristoljubnim občinstvom. S sliko »Na trgu« (št. 3) je dal slovo vsemu, kar bi ga utegnilo ovirati pri nadaljnjem umetnostnem vzponu. Tedaj je Jama že več let obiskoval akademijo in galerije Monakovega. Iz te okolice, čeprav je motiv domač, je vzrastla tudi ta slika. Motiv v svojem realističnem bistvu, trenutnost dogajanja, posebno pa barvna skala in ton svetlobe jasno razodevajo vplive tedanje slikarjeve okolice. Če bi gledali na razvoj Jamove umetnosti s stališča svetlobnih vprašanj, potem bi morali omeniti sliko »Samostan karmeličank«. Na ploskev podobe je posijal snop svetlobe zahajajočega sonca, problem, ki ga je v bistvu slikar kasneje tolikokrat obravnaval. Ta doba je v razvoju Jamove umetnosti, kakor se pravi, prehodna. L. 1900. sta nastali podobi »Oračі« in »Žanjice«. V impresionističnem smislu je to korak nazaj, v razvojnem pa je to prvi poizkus velike kompozicije. Slikar je strnil svoja opazovanja in dosedanje rezultate, ter hotel napisati svoj prvi »veliki tekst«. Zanimivo je, da je tudi Ivan Cankar nekako ob tem času v »Vinjetah« obljubljal, oziroma napovedoval svoj veliki tekst, ki nam je kasneje dal pravega »Cankarja«, kakor je tudi izoblikoval pozneje Jama svojo umetnostno podobo do individualne tipike. Ti dve podobi, ki dihata razpoloženje »Slovenskih večernic« in njihovega realizma, sta zadnji »svojega rodu«, kajti že naslednje leto so nastale »Breze«, ki so odločne zagovornice impresionističnih teženj. V življenju umetnika je mnogokrat prvi, mladostni opoj, prva vznesena vera odločilna tudi za *kvaliteto* njegovega ustvarjanja. Tu je kakih deset let čudovitega, naravnost nerazumljivega vzpona Jamove umetnosti. Sama galerijska dela! »Krajina ob Amperi« — pramati tolikih Jamovih krajin, nastalih v poletnem zelenju, »Most čez Dobro«, »Vrbe v snegu«, »Vas v zimi«, »Dürnstein«, »Krems« itd.! Umetnik je naravo v vseh njenih dobah naravnost oplenil njenih skrivnosti in lepote. To so podobe, ki jim je komaj še kaj dodati ali odvzeti. To je znanje in fanatično veren študij. Od najbolj neznatnega svetlobnega refleksa, do pretehtane kompozicije, do onega skrivnostnega, neotipljivega občutja navzočnosti umetnostnega genija. Ob tem času je Jamova umetnost v glavnem že zgrajena; pot, ki je vodila v daljavo, je imela prinesti le še novih lepot ter globljih spoznanj v odnosu do narave.

Nadaljnji razvoj Jamove umetnosti je na pričujoči razstavi spričo razmer in nezadostnosti prostora (ki menda tudi doživlja jubilej, toda drugačnega kakor slikar), nekoliko zatemnjen. Vendar ne toliko, da bi pazljiv gledalec ne mogel slediti subtilnim stezicam, po katerih je umetnik vedno globlje korakal k skrivnostnim lepotam vseobsežne narave.

Jama v naravnih lepotah ne vidi le nekaj zunanjega, nekaj kar je mogoče izčrpati le z objektivno resnico. Narava, ki leži pred njim, je polna gibanja; njene letne menjave, čas, ki prihaja in se izgublja v večnost, minljivost človeškega rodu, a vendar vedno novo življenje, ki se izvija iz naročja matere zemlje — vse to pojmuje umetnik z globljega, skoraj filozofskega stališča. Zato si izbira motivno deviško zemljo tam izza Kolpe, zemljo, ki jo oživlja večnostni tok tihe, zasanjane reke, zemljo, na kateri žive ljudje življenje »kakor pred sto leti«. V tem stalnem, po silni tradiciji in etičnem odnosu narave ter ljudi blagoslovljenem sožitju je prišel slikar do novih, še globljih spoznanj. K naravni umetnikovi dispoziciji se je pridružilo še miselno razodetje in tako so nastale slike, polne čudovitega razpoloženja, trajajoče sugestivnosti. Pred žitnim poljem se je ustavilo »Dekle z vrčem« (82) v beli, narodni noši. Slikar si je izbral trenutek, ko se silna sončna moč bliža, oziroma bolje: približuje svojemu zapadu, ko se dolge modrikaste sence pomikajo preko polja. Le žitni zid in vitka postava dekleta žarijo v luči. Kakšna Sibila je postala preprosta deklica v tem tihem ozračju, v tem predsmrtnem trenutku dneva, Sibila morda vsega Jamovega umetnostnega občutja! V ta tihi svet se morda od nekod čuje še pastirska piščalka (98); njeni glasovi se zdijo kakor pesem sirinksa, kateremu je zaupal svojo radost in bolest kozjenogi čatež pred davnimi, sivimi tisočletji. Kakor nekoč, tako so se tudi sedaj dekleta v belih oblekah zbrala k rajanju (101). Njihovo kolo je kakor blesteč venec, je kakor čudovita himna narave same, ljudi, ki tu prebivajo in daljnih, nedopovedljivih odtenkov luči, ki umirajo tam nekje nad obzorjem. In kaj je onstran tega obzorja? Na to bo odgovoril slikar sam, umetnik, ki mu je poklic, da sega za neznanim, a tudi nikoli dosegljivim. To pa, kar je danes že dosegel v svojem umetnostnem stremljenju naš jubilant, je veliko, visoko nadpovprečno.

Dr. S. Mikuž.

Drobne novice

Koledar

Četrtek, 14. maja: Vnebohod Gospodov; Bonifacij, mučenec; Pashal I., papež; Pahomij, opat.

Petek, 15. maja: Zofija, mučenica; Izidor kmet, spoznavalec; Jan. Salski, spoznavalec; Torkvat, mučenec; Dimpna.

Lunina sprememba: mlaj, 15. maja: ob 18.45. Herschel napoveduje spremenljivo vreme.

Sobota, 16. maja: Kraljica apostolov; Janez Nepomuk, mučenec; Ubald, škof; Maksima, devica.

Novi grobovi

✝ Na Vrhniki je umrla gospa **Uršula Stržinar**, posestnica in gostilničarka. Naj v miru počiva! Žalujočim naše iskreno sožalje!

Osebne novice

= **Promocija.** V sredo, 13. t. m. opoldne je bil promoviran za doktorja prava na ljubljanski univerzi g. Cvetko Delpin iz Ljubljane. Čestitamo!

Opozorilo glede duplikatov živilskih nakaznic

Po odredbi Visokega Komisarja se sme izdati duplikat živilske nakaznice samo, če jo uniči višja sila (na primer požar) in to ugotovi oblast ob priliki nesreče.

Prošnja za izdajo duplikata se v nobenem primeru ne sme poslati na Prevod naravnost, temveč le po pristojnem občinskem preskrbovalnem uradu.

Simfonični koncert v turinski radijski postaji

Dirigent D. M. Šijanec, solist rektor Anton Trost.

V sredo, 13. maja, ob 21 so italijanske radijske postaje III. sporeda obenem z ljubljansko postajo oddajale iz studija v Turinu pod vodstvom dirigenta Draga Marija Šijanca simfonični koncert, pri katerem je sodeloval rektor naše Glasbene akademije, pianist prof. Anton Trost.

Za oba naša glasbena umetnika je povabilo EIAR-ja iz Torina, da bi sodelovala na simfoničnem koncertu, ki ga je izvajal simfonični orkester torinske radijske postaje, gotovo velika odlika.

Po predlogih v raznih variantah se je programsko vodstvo EIAR-ja odločilo za izredno zanimiv in pester spored.

Koncert se je pričel z Webrovo uverturo »Euryante«, ki ji je sledila znamenita Čajkovskega VI. simfonija v H-molu, nazvana tudi »Patetična«.

Najbolj zanimiva točka sporeda je brez dvoma koncert v A-molu za klavir in orkester, skladba slovenskega skladatelja Lucijana Marije Škerjanca. Skladba obsega tri stavke. Prvi se prične s klavirskim uvodom (Andantino semplice), ki ga prekine vstop orkestra (Allegro agitato); razvije se v obliko sonate in doseže svoj višek v kadenci klavirja, ki temelji na principih stroge tematike. Po ponovnem vstopu orkestra se skladba kmalu na hitro prekine za ponovitev začetne teme (Andantino semplice) v okrajšani obliki. Drugi stavek predstavlja obliko poema v treh delih, izmed katerih je prvi (Larghetto) značilen zaradi svoje, na široko se prepletajoče melodije, drugi (Più mosso) zaradi ornamentalnih motivov pihal. Ponovitev začetne teme je kot v prvem stavku zelo pestra in privede v sproščen finale. Tretji stavek (Vivace) ima obliko rondoja. Osnovni, plesni ritem se pojavlja v številnih izpreminjajočih se ponavljanjih in zaradi ogromnih tehničnih nalog zahteva res odličnega pianista.

Skladba je bila prvič izvajana v Ljubljani 17. junija 1941.

Zadnjo točko koncerta je tvorila Smetanova »Vltava« iz simfonične pesnitve »Má vlast« (Iz moje domovine).

•

— **31. maja vsi na Rakovnik.** Opozorimo že zdaj, da bo zadnji dan maja na Rakovniku slovesnost Marije, Pomočnice kristjanov z običajno procesijo ob pol štirih popoldne — Da ustrežemo želji svetega očeta, ki je priporočil, naj v maju prosimo Marijo za mir, ki ga ves svet tako iskreno želi, pridite vsi in se udeležite pobožnosti!

— **Zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani** opozarja člane iz občin Dobrova, Horjul, Polhovgradec, Črni vrh in one, ki stanujejo onstran meje, da bo obolelega g. dr. Puca Franceta nadomeščal g. dr. Grapar Stane, ki bo ordiniral na Dobrovi vsak torek in petek od 10 do 12. Po potrebi in če gre za neodložljiv slučaj, se lahko pokliče zdravnik tudi telefonično na št. 35-24.

— **Velikodušen dar za reveže.** Velikolaški domačin g. Dušan Smodej, odvetnik v Ljubljani, je nakazal občini Vel. Lašče 1500 lir za podporo občinskih revežev. Plemenitemu darovalcu iskrena hvala.

— **Dopolavoristični šport v Muggii.** Prijazno mestece Muggia ob istrijanski obali triestinskega zaliva je bilo preteklo nedeljo središče velikih športnih prireditev, ki so jih organizirali razni Dopolavori iz Trsta in iz Muggie. Bil je to le šport bolj »domače« vrste — dopolavoristične ekipe posameznih podjetij so tekmovale med seboj v disciplinah, ki so med delavskimi sloji najbolj priljubljene — v kolesarjenju, v košarki in odbojki ter v balincanju. Vse prireditve so bile propagandnega značaja, zvezane z velikim izletom delavskih kolesarjev ter so privabile številne množice udeležencev, ki so izrabili lepo vreme in lepe ceste za lep majniški izlet.

— **Predavanje madjarskega učenjaka.** Univerzitetni profesor v Debreczinu na Madžarskem Štefan Paulovics, ki je znan med Slovenci, saj je rojak iz Szombathelyja, je imel v Trstu zanimivo predavanje. Govoril je o rimskih najdbah v Szombathelyju, ki stoji na tleh nekdanjega slavnega rimskega mesta Savarie. Szombathely je madžarsko mesto v neposredni bližini bivšega jugoslovanskega Prekmurja.

— **Velik izbor** misalov in brevirjev, kodekse in druge knjige, dobite v Mladinski založbi, Ljubljana, Stari trg 30.

— **Luči ribičev zopet odsevajo na morju.** Zadnji del letošnje zime in prvi del spomladi ribolov v gornjem Adrijanskem morju ni bil posebno dober. Pozimi je vedno nagajala izredno huda burja, da ribiči niso mogli na morje, spomladi pa je ostala voda tako mrzla, da se roji sardel in drugih sardonov, ki so najbolj običajne in cenjene spomladanske ribe, še niso pojavili na površini. Šele nekaj dni sem so se pojavile sardele v večjih množinah in ribiči sedaj pridno izkoriščajo priliko. Zvečer spet odseva ves zaliv pred Triestejem od neštevilnih luči — z ribiških čolnov svetijo svetilke v morje ter privabljajo ribe v mreže.

— **Ste že naročili »Cvetje iz domačih in tujih logov«?** Pravkar je izšel prevod Homerjeve Iliade. Naročniki na zbirko »Cvetje« imajo 25 % popusta. Informacije v Mohorjevi knjigarni, Miklošičeva cesta 19.

— **Ledeni možje so prizanesli s slabim vremenom.** Torek, prvi dan treh ledenih mož, je bil delno oblačen, toda drugače lep in sončen. Dosežena je bila najvišja dnevna toplota + 22° C. Sreda, drugi dan, je bila zjutraj delno oblačna, oblačno je bilo močno na severozapadu, pozneje je bilo dopoldne lepo in nekoliko sončno. Najnižja jutranja toplota je bila v sredo + 10° C. Barometer še vedno pada in je v sredo kazal 754.1 mm zračnega pritiska. Kako je bilo druga leta v dobi ledenih mož? Leta 1937. je bil prvi dan, na dan sv. Pankracija 12. maja, lep, brez dežja. Najvišja toplota je bila + 20° C. Drugi dan, sv. Servacij, je bil deževen in hladen, kajti bilo je le + 16° C. Tretji dan, sv. Bonifacij, je bil prav tako deževen in so se vrstili nalivi. Zofija pa je bila nato izredno topla in sončna, saj smo imeli celo + 25° C toplote. V letu 1938. pa so nam prinesli ledeni možje silne nalive. Že 11. maja so bile velike plohe, nato pa so sledili lepi dnevi, slično kakor letos. Leta 1939. je v času ledenih mož silno deževalo. Tudi Zofija je bila takrat izredno mokra. Dnevna toplota je znašala + 15 do + 17° C. Bilo je prav hladno. Maj leta 1939. je bil drugače najdeževnejši v zadnjih 10 letih, saj je v 25 deževnih dneh padlo 274 mm dežja. Bile so takrat tudi velike povodnji.

— **Kazni za kršitelje predpisov o prodajanju oblačil in klanju živine.** Milansko sodišče je obsodilo na pet let in pet mesecev zapora ter 6000 lir kazni sledeče obtožence: Camozzija Giovannija, Pallegatta Luigija, Stucovitza Giacoma, De Bernardija Giovannija in Polizzarija Ernesta. Tri leta in pet mesecev zapora pa je dobil Pisani Giulio. Vsi skupaj so skrivaj prodajali oblačilno blago in trgovali z odrezki oblačilnih nakaznic. — Sodišče v Bielli pa je sodilo več kršilcem predpisov o klanju živine. Šest let in štiri mesece bo sedel za zamreženimi okni Gatta Giovanni, pet let Uberti Bona Blise, pet let in devet mesecev pa bo sedel Bosio Carlo. Vsakdo izmed njih bo plačal tudi večjo denarno kazen.

Ljubljana

1 **Za papeško proslavo,** ki bo na Vnebohod točno ob 4 popoldne v cerkvi sv. Jožefa, naj se vsi cerkveni pevci, zlasti moški, pravočasno zbero na koru, da zapojo papeško himno in sodelujejo pri petih litanijah. — Cerkveno predstojništvo.

1 **V Galeriji Obersnel** bo v nedeljo odprta razstava slik in kipov in sicer bosta razstavljala **kipar K. Putrich in slikar N. Omersa.** Ker se k razstavi ne bodo pošiljala posebna vabila, javljamo že danes zanimivo razstavo novih del mladih umetnikov.

1 **Vera je milost.** »Njegovo kraljestvo je povsod, tako je pravil, a vendar ni odtod. Njegova mati je devica in vendar mati in on sam je bil, še preden je živel. S svojim kraljevskim Očetom in svetim Duhom si deli vsemogočnost in vendar jo ima za sebe. Večno bo živel, pa je umrl in ga ubijamo vsak dan, in vendar ni sekunde, da bi ne živel.« — Vse to je nazadnje verjela lepa »Biser iz Ambre«, dasiravno prej ni imela za resnico tega, česar ni mogla doumeti s svojim razumom: to pa zato, ker ni zamudila onega trenutka, ki ga Bog da vsakemu človeku, da more spoznati pravo resnico. — Njeno izpreobrnjenje bodo igrale velike sestre sv. Klare na Vnebohod na frančiškanskem odru. Vstopnice si preskrbite v predprodaji v prodajalni Sfiligoj v Frančiškanski ulici.

1 **Zgodovina naših koncertov** ne pozna tako pomembnega koncertnega večera, kakršnega bomo jutri zvečer imeli v veliki filharmonični dvorani. Še nikdar ni nastopilo na enem koncertu toliko in tako odličnih koncertantov, kakor jih bomo imeli priliko slišati jutri zvečer. Ta dogodek bo tem pomembnejši, ker so vsi koncertanti izšli iz šole Glasbene Matice. Ozko povezana pa je z njo tudi večina skladateljev, katerih dela so na koncertnem sporedu. Kakor vse prireditve, ki jih je priredila Glasbena Matica v proslavo 60 letnice obstoja svoje glasbene šole, bo imel tudi jutrišnji koncert uvodno besedo, katero bo govoril predsednik Glasbene Matice dr. Vladimir Ravnihar. Ponovno opozarjamo, da nastopijo na tem koncertu: ga. Pavla Lovšetova, ga. Franja Golobova, gdč. Zora Zarnikova ter gg. Julij Betetto, Marijan Lipovšek, Leon Pfeifer, Janko Ravnik, Karlo Rupel in Anton Trost. Začetek koncerta bo točno ob četrt na 7 v veliki filharmonični dvorani, konec pred ¾8. Vstopnice so v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice, prav tam se dobi tudi podrobni spored.

1 **Šolski orkester** pod vodstvom prof. Karla Jeraja, godalni ansambel pod vodstvom prof. Avgusta Ivančiča in mladinski šolski zbor pod vodstvom Jurija Gregorca bosta nastopila danes ob pol 11 dopoldne v veliki filharmonični dvorani na tretji javni produkciji propagandnega tedna, ki je prirejen ob 60 letnici Glasbene Matice. Uvodno besedo bo govoril docent Marijan Lipovšek. Nato sledi spored: 1. Mladinski zbor: Švikaršič: Kje so tiste stezice, Kramolc: Mrzel veter tebe žene, Adamič: Jurjevanje, Tri pure, tri race, Ciganska, Tri konoplje, Hrovatin: Na planincah, Grbec: Jezusu pušeljček. Mladinski zbor vodi Gregorc Jurij. 2. Šolski ansambel: Premrl: Koračnica za 4 violine in klavir, Šantel: Andante za 4 violine in klavir. Ansambl vodi Ivančič Avgust, 3. Šolski orkester: Frescobaldi: Toccata, Rasponi: Spagnoletta, Barbetta: Pavane, Haydn: Otroška simfonija, Allegro, Menuet, Finale, Jeraj: Molitev, Lepa Vida, Haydn: Poslovilna simfonija, Allegro, Menuet, Adagio. Orkester vodi prof. Jeraj Karel. Podrobni spored se dobi v knjigarni Glasbene Matice.

1 **Živilski trg.** Zaradi praznika in ker je vladalo lepo vreme, je bil živilski trg v sredo, na dan sv. Servacija, prav živahen. Drugi otok je bil močno zaseden. Razne zelenjave je bilo na izbiro. Preteklo soboto ni bilo na trgu mnogo glavnate solate, v sredo je je bilo v obilju. Bila je po kakovosti od 5 lir kg naprej. V obilju je bilo dalje uvoženega stročjega graha po 7 do 8 lir kg. Tudi domače berivke, ki so jo prinesle Trnovčanke in Krakovčanke, je bilo mnogo po 10 lir kg, prav toliko je bila lepa špinača. Trg je bil močno založen z raznovrstnimi sadikami. Nekatere gospodinje se ne morejo odvaditi in vodijo s seboj na trg razne kužke in cucke. V sredo jim je mestni konjač napovedal boj in jih je lovil. Kužki so se gospodinjam zelo smilili. Ne pomaga nič! Kužek naj doma ostane, gospodinja naj pa hodi sama na trg!

1 **Za mestne reveže** je gdč. Moja Rekar podarila 150 lir namesto cvetja na krsto gdč. Vidojke Zajec, namesto cvetja na grob g. dr. Srečka Puherja so nakazali njegovi uslužbenci 300 lir; rodbina fin. blag. ravnatelja g. Emanuela Josipa je podarila 100 lir namesto rož na krsto ge. Marije Dolenc; rodbina Rohrmann s Sv. Petra c. 18 je pa nakazala 100 lir v počaščenje spomina g. Antona Šušteršiča; po poštni položnici je pa mestna blagajna dobila 25 lir za mestne reveže od nekega dobrotnika, ki je njegovo ime nečitljivo. Mestno poglavarstvo izreka vsem dobrotnikom najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih. Počastite rajne z dobrimi deli!

1 **R. Kollmanove ustanove** je mestna občina spet razpisala in sicer 25 ustanov za obubožane slepce v skupnem znesku 18.000 L ter 15 ustanov za obubožane ljubljanske trgovske uslužbence tudi v skupnem znesku 18.000 L. Za ustanovo lahko prosijo obubožani slepci, ki žive v Ljubljanski pokrajini in imajo domovinsko pravico v kaki občini nekdanje Dravske banovine. Za druge ustanove pa lahko prosijo trgovski uslužbenci, ki so služili pri kakem ljubljanskem trgovskem podjetju in niso svojega uboštva sami zakrivili. Pravico do ustanov imajo brez ozira na spol med drugimi prosilci predvsem sorodniki ustanovnika, ki so bili na dan njegove smrti še v njegovi službi. Vse podrobnosti so razvidne iz razpisa objavljenega 13. t. m. v »Službenem listu« in na občinski oglasni deski, prav tako je pa razpis interesentom na razpolago tudi pri Društvu slepih in pri Trgovskem društvu »Merkur« v Ljubljani.

1 **Ljubljanski rejci prašičev** imajo po naredbi Prevoda dolžnost, da morajo v petih dneh vsako spremembo, nakup, prodajo, pogin itd. naznaniti v sobi št. 35 mestnemu gospodarskemu uradu v Beethovnovi ulici št. 7. Vse ljubljanske rejce še posebno opozarjamo na posledice, če bi se kdo pregrešil zoper to strogo naredbo.

1 **Obratovanje ljubljanskih trafik ob praznikih.** Mestno poglavarstvo obvešča trafikante z ozirom na ukinitev prodaje monopolskih predmetov ob nedeljah, da morajo biti trafike ob naslednjih praznikih odprte po sledečem redu: na Vnebohod, 14. maja: III. in VI. skupina; na Rešnje Telo, 4. junija: IV. in I. skupina; na sv. Petra in Pavla, 29. junija: V. in II. skupina; na Veliki Šmaren, 15. avgusta: VI. in III. skupina; na Brezmadežno spočetje, 8. decembra: I. in IV. skupina; na Novo leto, 1. januarja 1943: II. in V. skupina; na sv. Tri Kralje, 6. januarja: III. in VI. skupina ter na sv. Jožefa, 19. marca: IV. in I. skupina. Na praznik Vseh svetnikov, v nedeljo, 1. novembra, morajo biti trafike zaprte.

Naznanila

GLEDALIŠČE. Drama: Četrtek, 14. maja ob 14: »Lepa pustolovščina«. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol. Ob 17.30: »Vdova Rošlinka«. Red Četrtek. — Petek, 15. maja ob 15: »Ifigenija na Tavridi«. Izven. Dijaška predstava. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol. — Sobota, 16. maja ob 17.30: »Konto X«. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.

Opera: Četrtek, 14. maja ob 15: »Faust«. Izven. — Petek, 15. maja: Zaprto. (Generalka.) — Sobota, 16. maja ob 17: »Boccaccio«. Opereta. Premiera. Red Premierski.

CERKVENA GLASBA v stolnici na Vnebohod. Dr. Fr. Kimovec: Ti si Peter, Laurentio Perosi: Missa pontificalis in d mol, A. Foerster: Graduale. St. Premrl: Ofertorij. M. Haydn: Zahvalna. Škroup: Papeška himna. Spremljajo člani opernega orkestra.

RADIO. Četrtek, 14. maja: 7.30 Poročila v slovenščini. — 7.45 Pesmi in napevi. V odmoru (8.00) napoved časa. — 8.15 Poročila v italijanščini. — 12.15 Koncert Tria Emone. — 12.40 Sekstet Jandoli. — 13.00 Napoved časa. Poročila v italijanščini. — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.17 Radijski orkester vodi dirigent D. M. Šijanec. Orkestralna glasba. — 14.00 Poročila v italijanščini — 14.15 Izmenjalni koncert z Nemčijo. — 14.45 Poročila v slovenščini. — 17.15 Kuret Vladimir: Zatiranje peronospore. Kmetijsko predavanje v slovenščini. — 17.40 Koncert sopranistke Luize Garbi. — 19.30 Poročila v slovenščini. — 19.45 Na harmoniko igra Vlado Golob. — 20.00 Napoved časa. Poročila v italijanščini. — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. — 20.30 Vojaške pesmi. — 20.45 Simfonični koncert vodi dirigent Fernando Previtali. — 21.35 Komorni zbor vodi dirigent D. M. Šijanec. — 22.10 Violinski koncert Leona Pfeiferja (pri klavirju Marijan Lipovšek). — 22.45 Poročila v italijanščini.

Petek, 15. maja: 7.30 Poročila v slovenščini. — 7.45 Lahka glasba. — V odmoru (8.00) napoved časa. — 8.15 Poročila v italijanščini. — 12.15 Koncert altistke Vide Rudolfove (pri klavirju Marijan Lipovšek). — 12.40 Karakteristična ital. skupina, vodi dirigent Prat. — 13.00 Napoved časa. Poročila v italijanščini. — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.17 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. Pisana glasba. — 14.00 Poročila v italijanščini. — 14.15 Orkester vodi dirigent Spaggiari. — 14.45 Poročila v slovenščini. — 17.15 Koncert violinista Karla Rupla in pianista L. M. Skerjanca. — 19.00 »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben. — 19.30 Poročila v slovenščini. — 19.45 Lahka glasba. — 20.00 Napoved časa. Poročila v italijanščini. — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. — 20.30 Vojaške pesmi. — 20.45 Radijski orkester, vodi dirigent D. M. Šijanec, sodelujeta sopranistka Manja Mlejnik in altistka Elza Karlovčeva. Operna glasba. — 21.30 Orgelski koncert Pavla Rančigaja. — 22.00 Predavanje v slovenščini. — 22.10 Koncert Adamičevega orkestra. — 22.45 Poročila v italijan.

SLUŽBA TRAFIK v četrtek, 14. maja: Na Vnebohod, dne 14. maja bodo odprte naslednje trafike: od 7 do 20: Kmetič, Celovška 54; Kregar, Dravlje 81; Zlatič, Tyrševa, kiosk (Strojne tovarne); Kolar Predovičeva 12; Šušteršič, Tovarniška 17; Zaje, Poljanska 11; Pokoren, Šmartinska 5; Podjed, Sv. Petra nasip 23; Juvan, Kolodvorska 35; Šuštaršič, Sv. Petra nasip 7; Pugel, Miklošičeva 34; Melihar, Aleksandrova, kiosk Tivoli; Sever, Selenburgova 1; Novak, Gosposka 11; Oblak, Sv. Florijana 38; Jerina, Gerbičeva 81; Mrvar, Tržaška, kiosk pri uri. — **Od 7 do 13:** Pohar, Medvedova, kiosk blizu kol.; Piš, Zg. Šiška 115; Gregorinčič, Stožice, kiosk Tyrševa; Kovič, Zaloška 41; Mugerle, Poljanska, kiosk, križ Potočnikove; Kastelic, Ilirska 23; Senk, Resljeva 24; Kušar, Sv. Petra 40; Kordiš, Gajeva 5; Prašnikar, Tyrševa 20; Rornik, Igriška 3; Čufar, Jurčičev trg 3; Pate, Krekov trg, kiosk; Velkavrh, Sv. Jakoba trg 9; Merjasec, Tržaška 64; Krča, Cesta v Rožno dol., kiosk.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: v četrtek: mr. Leustek, Resljeva c. 1, mr. Bahovec Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič, Tržaška c. 48. — V petek: dr. Piccoli, Tyrševa c. 6, mr. Hočevar, Celovška c. 62 in mr. Gartus, Moste, Zaloška c. 47.

Iz Gorizije

Letošnji novomašniki. V osrednjem bogoslovnem semenišču v Goriziji je bilo letos v zadnjem tečaju skupno 21 bogoslovcev: za goriško nadškofijo 11, za tržaško 6, za poreško trije in eden za škofijo Nanfredonia (Puglie). Za Goričane bo skupna posvetitev 30. maja. Svoje prve sv. daritve bodo novi posvečenci slovesno darovali v domačih duhovnijah: Vinko Črnigoj, 14. junija, Scrila; Aleksander Lestan, 31. maja, Merna; Slavko Obleščak, 7. junija, Volzana; Stanko Premrl, 31. maja, Vipacco; Slavko Rejec, 7. junija, Idria; Ludvik Rusjan, 31. maja, Cosana del Collio; Ludvik Sluga, 31. maja, Baccia (Santa Lucia di Tolmino); Lucijan Krajnik, 14. junija, Modreuzza (Santa Lucia). Vsi ti novomašniki so Slovenci. Otali trije so Italijani in bodo peli svoje prve sv. maše: Bartolomeo Bertotti, 4. junija, Monfalcone; Mario Medeot, 31. maja, Mossa; Ottone Panzera, 31. maja, Cormons. Za tržaško škofijo so 3 Slovenci in 3 Italijani, in sicer: Franc Stegel, Cossana; Marijan Živic, S. Giovanni (Trieste); Rudi Žgur, Casigliano di Sesana; Giovanni Cavallerin, Remigio Carletti in Italo Colomban.

Razpisane duhovnije. Škofijski list »Bollettino« za april in maj, ki je pravkar izšel, prinaša razpis 21 duhovnij. Med temi razpisanimi župnijami, kuracijami in vikarijati ima mnogotera že svojega začasnega upravitelja, nekatere so pa brez dušnega pastirja. Prošnje je treba vložiti do 30. maja opoldne na prevzvišenega g. nadškofa.

Iz Trsteja

Podtajnik Stranke v Trstu. Na svojem inspekcijskem potovanju je prispel podtajnik Stranke Mario Farnesi tudi v Trst. Podrobno je pregledal vse strankine ustanove in urade, inspiciral je tudi vse krajevne sedeže stranke na Carsu ter se je ob zaključku svoje inspekcije po naši provinci zelo povoljno izrazil o delu, ki ga stranka vrši, in o nalogah, ki si jih je zadala za bodočnost.

Iz kvesture. Dosedanji vicekvestor na kr. kvesturi v Trstu je imenovan za kvestorja. Ostane še nadalje v službi v Trstu.

Nov zatemnitveni čas velja v Trstu od 9. maja naprej. Zatemnitev se vrši od pol 22 do 5 ponoči.

Majniške pobožnosti so v vseh cerkvah v Trstu letos jako dobro obiskane. Zjutraj pri majniških mašah in ob večerih pri večernih slovesnostih so svetišča vedno nabito polna. Zelo so obiskane letos nekatere cerkve zaradi slovitih pridigarjev, ki so bili povabljeni v Trst nalašč za te pobožnosti. Majniški oltarji pa so prelepo okrašeni s svežim južnim cvetjem. Bazilika sv. Justa je za letošnji majnik priredila poseben program cerkvene glasbe, ki se izvaja vsako nedeljo pri glavni sv. maši. Na sporedu so najslovitejša dela italijanske cerkvene glasbe, ki jih izvajajo priznani solisti in umetniki ter velik orkester.

Zanimiva predavanja. V vrsti številnih predavanj, ki so se te dni v Trstu vršila, omenjamo predavanje prof. Willemsena iz Nemčije, ki se nahaja na predavalni turneji ter predava v italijanskem jeziku o italijansko-germanskih zgodovinskih spomenikih v severni Italiji; predaval je pretekli ponedeljek v liceju Dante. V istih prostorih je predaval Just Chiersovani o »Wagnerju, heroju wagnerianstva«. V dvorani liceja Dante je bilo tudi predavanje arhitekta Arduina Berlama o malteških vitezih, ki se je vršilo v okviru tukajšnjega akcijskega odbora za Malto. Zelo obiskano je bilo tudi predavanje odv. Dina Bertona o »bitki pri ontenovu« na Korziki, ki je leta 1769 odločila usodo Korzike, ker so bili v njej korziški patriotje premagani ter je Francija otok zasedla.

Z Gorenjskega

Prvi govorilni dan v Litiji. Te dni sta imela v Litiji prvi govorilni dan okrožni vodja in deželni svetnik iz Kamnika. Prišlo je veliko ljudi in so mnoge zadeve zavodoljivo rešili ali vsaj dovedli k hitrejši rešitvi.

S Spodnjega Štajerskega

Smrtna kosa. Na Pobrežju pri Mariboru sta umrli 34 letna posestnikova hčerka Jožefa Mah in 74 letna zasebnica Marija Horvat. V Mariboru sta umrli 75 letna delavka Marija Ornik in zasebnica Ana Ilc. V Pekrah je umrl tamkajšnji posestnik Anton Moder, v Celju pa 68 letna zasebnica Antonija Gračnar. — Pri Sv. Martinu na Pohorju je umrla v starosti 74 let posestnica Ivana Furman, ki je pred 14 dnevi obhajala svojo zlato poroko.

Nevarna igra s patrono. V mariborski okolici se je zgodila nesreča, ki je prizadela 2 otroka. Neki 15 letni vajenec je v Pekrah našel patrono in jo pokazal obema sinovoma krojaškega pomočnika Šticlja, 8 letnemu Hermanu in 10 letnemu Edvardu. Otroka sta se igrala s patrono, ki se je nenadno razpočila in oba otroka hudo poškodovala po nogah. Prepeljati so ju morali v mariborsko bolnišnico.

Razne nesreče. 28 letnemu delavcu Vinku Desantiju se je ciza, ki jo je potiskal pred sabo, naenkrat prevrnila. Pri tem si je Desanti hudo poškodoval desno nogo. Na Teznu je prišel 18 letni delavec Anton Tinaver pod težko naloženi voz in si zlomil levo roko. 45 letni delavec Alojzij Lesjak je padel s tovornega avtomobila, ki je bil naložen z gramozom. Zlomil si je več reber.

Iz Hrvatske

Rasno-biološki tečaj v Zagrebu. Ministrstvo za prosveto pripravlja v Zagrebu rasno-biološki tečaj za učitelje in vzgojitelje. Svrha tečaja je, opozoriti na važnost zakona o podedovanju. Na tečaju bodo predavali sami strokovnjaki, med katerimi bo imel dve predavanji tudi dr. Borje Zarnik.

Po naročilu policijskih oblasti morajo v Zagrebu vsi trgovci, obrtniki in gostilničarji odstraniti vse svoje reklamne napise, če štrle na pločnike ali ulice. Prepoved izobešanja visečih reklamnih napisov je izdana iz varnostnih razlogov.

Hrvatski rudniki in topilnice d. d. v Sarajevu so sklenili razširiti in povečati rudnik v Zenici na področju Podbrežja.

Vsako preklinjanje in kvantanje je po vzoru ostalih velikih županov prepovedal na svojem področju tudi veliki župan za veliko župo Prigorje.

Hrvatski prosvetni minister, prof. Ratkovič, je odpotoval v provinco, kjer sam pregleduje delo in pouk v posameznih srednjih in ljudskih šolah.

Zagrebški poldnevnik »Poldan« je zaradi varčevanja s papirjem prenehal izhajati.

Zagrebški nadškof dr. Stepinac, ki se je mudil osem dni v Rimu ter je bil sprejet v avdienci pri sv. očetu, se je vrnil z letalom v Zagreb.

Hrvatsko domobranstvo ustanavlja v Zagrebu hrvatski vojaški muzej.

Iz Srbije

Skrbstvo za nemške družine. V Velikem Bečkereku je bilo te dni zborovanje vseh nemških zaščitnih sester, ki delujejo v Banatu. Na sestanku so sestre poročale o svojem dosedanjem delu, o številnih sestankih, ki so jih imele z Nemkami zaradi pravilnega negovanja otrok, prehrane in zboljšanja vseh ostalih zdravstvenih razmer po posameznih naseljih in vaseh. Na vseh zborovanjih in posvetih so sestre pobijale tudi za narodni razvoj nemške narodnostne skupine škodljivi sistem enega ali pa dveh otrok.

Uredba o statusu ministrov. Na predlog finančnega ministre je srbska vlada izdala uredbo o statusu ministrov. Po tej uredbi je status ministrov, članov srbske vlade, povsem enak statusu ministrov po določilih uradniškega zakona in veljajo za srbske ministre od 29. avgusta 1941.

Financiranje izvedbe načrtnega gospodarstva v Srbiji. Zaradi izvedbe načrtnega poljedelskega gospodarstva v Srbiji, ki ga je za to leto določila srbska vlada, je srbski ministrski predsednik izdal naredbo, po kateri se lahko kmetijsko ministrstvo v te svrhe zadolži pri Privilegirani agrarni banki ali pa po njenem posredovanju pri Srbski narodni banki do 50 milijonov dinarjev. Razen tega bo finančno ministrstvo odstopalo kmetijskemu ministrstvu vse kredite, ki so v ta namen predvideni v državnem proračunu.

Nekaj za mlada srca

Lovec na leve in zaklad

Matakombe je brez dvoma dobro mislil, ko je obe.na novima prišlecema takoj govoril o bolnem levjem lovcu, ki je ležal v svoji koči. Saj je mislil, da je eleherni belokožec zdravnik in čarovnik in bil preverjen, da bosta tujca rada pomagala človeku njune barve.

Vendar se pa Hajter. lovec na leve, ni prav nič razveselil, ko je mahoma zagledal dva moška pri svojem ležišču. Že na prvi pogled je spoznal, da ima pred seboj dva človeka najnižje vrste. S slabotnim glasom jima je povedal, kako da mu je. Povedal jima je, kako ga je na lovu napadla ob-

streljena levinja, kako da se mu je posrečilo premagati jo z nožem, da pa je potem poln ran obležal na bojišču. Nekaj zamorcev iz Matakombove vasi ga je bilo našlo in na sulicah odneslo v njegovo bivališče.

Ta zgodba je bila prekinjena z dolgimi presledki zaradi izčrpanosti in Hajter se je večkrat spet ulegel in zaprl oči. Vendar ni bil še prav dokončal svoje zgodbe. ko je zaječal in omedlel.

Oba tujca sta morala biti zares ničvredna človeka, zakaj niti malo se nista zavzela za reveža, ampak sta se le pomenljivo spogledala. Ko sta se prepričala, da je bolnik zares brez zavesti, sta začela brž pregledovati njegovo opremo, ki je bila v koči. Tisti, ki je preiskoval kočo. je brž zašepetal:

»To je Hajter, lovec na leve.«

»No, kaj naj pa to pomeni?«

»To se pravi, da je našel enega od zakladov kraljice iz Sabe in brez dvoma ima kje kak načrt o kraju, kjer je zaklad. Vendar ne morem tu ničesar najti.«

»Saj vendar veš, da ima načrt pri sebi. če ga sploh ima!«

»Tako je. Preiščiva mu žepe!«

Vendar ta »človekoljubni« zlikovec ni utegnil izvršiti svojega nečednega posla, zakaj v tem hipu se je razgrnila rogoznica, ki je visela pri vhodu, in vstopil je Matakombe.

Črni poglavar je pozorno pogledal bolnika, nato se je vprašujoče zazrl na tujca.

»Najin rojak je jako bolan,« je dejal prvi s sočutnim glasom. »pravkar nama je pripovedoval o svoji nesreči pa ga je nato od slabosti zapustil njegov duh. Jako skrbno ga bova morala negovati, da bo ozdravel.«

Matakombe je prikimal in je že hotel iti po čarodeja, ko se je bolnik zganil in s tem pokazal, da se je osvestil. Tedaj se je zamorec usedel k ležišču in je nastavil stokajočemu bolniku čutaro k ustnicam in mu nato ovlažil tudi čelo in ustnice s hladilno tekočino.

Obema zlikovcema ni kazalo drugače, ko da sta za zdaj opustila svojo namero za poznejši čas.

Nekoč ponoči, ko je Hajter prestal hud napad, je enemu od obeh tujcev pomignil in mu je hripavo zašepetal na uho:

»Slišite. vidim, da sta zanesljiva človeka, in mislim, da sta poštena. Na prsih imam papir. Če bi sklenil tu svoje življenje, vzemita ta list in ga ponesita v mojo staro domovino, kjer imam sestre in brate, ki živijo nemara v uboštvu. Njih naslov bosta našla v moji beležnici. Povejta jima, da je na listu začrtano najdišče zaklada. Naj ga z vajino pomočjo iščejo in si ga pošteno razdelijo. Toda list vsebuje skrivnost. Črte, ki so vidne na njem. niso prave. Poiščita na poti do obale palmo in vzemita sok iz lubja. Če bosta s tem sokom namazala list, se bodo prikazale prave črte in številke.«

Ves izčrpan se je bolnik zgrudil nazaj na ležišče in ni videl hudobnega pogleda, ki se je z njim zazrl zlikovec v svojega tovariša.

Brez pomisleka sta oba izvršila svojo zločinsko namero. Hajter je zmedeno govoril, nato je ječal in se smejal v nezavesti, a zlikovec mu je odpel obleko na prsih in mu vzel dragocene listino Nato sta oba zlikovca brž izginila iz vasi. Za njima se je oglašalo stokanje bolnika.

Več dni sta se plazila zlikovca po goščavju in sta zmeraj pričakovala, da ju bodo napadli Matakombovi vojščaki. preden bi mogla v miru preiskati načrt. Slednjič sta se le prepričala, da jima ničesar ne grozi in sta se ustavila pri neki palmi. Vsa srečna sta opazovala zmedeno risbo in sta koj načela lubje palme, da bi dobila sok in tako pravilno podobo dragocene listine.

Ko je bila ruta povsem prežeta s svetlo tekočino, sta z njo prav močno podrgnila po risbi in sta kmalu opazila uspeh tega ravnanja. Že čez nekaj hipov je izginila vsa zelenkasta zmeda s papirja. Še nekaj časa sta čakala tatova, da bi se prikazalo kaj drugega na listu.

Toda — prepozno sta spoznala, da ju je lovec opeharil. Takrat. ko sta bila prišla. se je bil lovec nalašč onesvestil. Hajter je bil spoznal, da v svoji bolezni ne bo mogel skriti svoje skrivnosti spričo zlikovcev, in dobro vedoč, da se ne bosta več zmenila za načrt, če bosta mislila, da je napačen. jima je povedal sredstvo ki je za zmeraj uničilo načrt zakladovega najdišča.

Nad zlikovcema je kriknil ptič kot v posmeh tatovoma, ki ju je zlo dejanje samo opeharilo.

Jata divjih rac

Temna noč je še ležala nad zemljo, ko se je odpravljal Mlačnikov Lojzek k maši. Sredi sobe je stal in popravljal okajeno svetilko. Bil je fant desetih let; prvo gimnazijo je delal in sedaj je bil na božičnem dopustu. Doma je bil zelo bahav in je pravil, da ne veruje v strahove in da jih sploh ni. Danes se je na materino željo odpravil k maši.

»Pa te ne bo strah?« mu je ta odgovorila in mu popravljala ovratnik.

»Eh, kaj bi! Saj sem že velik!« Da bi se še bolj korajžnega skazal. je pogledal skozi okno. Svetlo se je lesketal sneg v zvezdnem sijaju. »Kar brez leščerbe bom šel! Saj ni tako temno!«

Mati mu je branila, pa nič ni pomagalo. Šel je brez luči.

»Pa zame moli!« mu je naročila, ko je stopil čez hišni prag.

Nekoliko tesno je postalo Lojzku pri srcu, ko je stopil iz sobe v noč. Svetlo so svetile zvezde na jasnem nebu in v snegu so se kot kristali svetile snežinke. Pa tega Lojzek od razburjenja ni videl.

»Saj nisem več majhen! Kdo pa mi kaj more?!« si je delal korajžo in hitro stopal po ozki gazi. Pa bolj ko je lezel od doma, bolj mu je postajalo tesno pri srcu. Zraven njega je ob gazi tiho šumel potok. Zdaj pa zdaj se je oprostila kaka veja snežne odeje in sneg je hrešče.e padel na zemljo. Drugače pa je bilo vse mirno v lesu. Vse to je izgledalo zelo skrivnostno. Strah je že Lojzka popolnoma prevzel. Boječe, tiho, da ni škripal sneg pod nogami. ne oziraje se na desno ne na levo je hitel po gazi. Tu je zaječala veja. tam zaškripal sneg! Grozno!

Kar nenadoma pa: čuf, čuf...! Kakor da se kdo koplje v potoku, ki je žlobudral zraven poti.

Lojzku je zastalo srce! Obstal je ko pribit. Niti ganiti si ni upal.

In zopet: čuf, čuf...!

Sedaj pa čisto blizu njega v potoku. Lojzek si ni pomišljal dolgo.

»Au! Strah!« je kriknil in že je tekel na vso moč po poti nazaj. Pljuča so mu pela ko kovaški meh. Strah ima dolge noge. Kar nenadoma pa se prikaže pred Lojzkom svetilka in skora; se je zaletel v človeka, ki je nosil leščerbo. Lojze se je še bolj prestrašil.

»Juh! Joj! Strah! Že zopet je tu!« je kriknil in že se je hotel pognati z gazi v gozd.

Tedaj pa je človek spustil leščerbo na tla in ga zgrabil.

»Kakšen strah pa? Kaj pa tako divjaš!?«

»Oh, prosim, ne!« je zastokal Mlačnikov.

»Kaj pa ti kdo hoče?« je rekla jezno oseba.

Nekoliko se je sedaj vendar Lojzek opogumil in pogledal osebo. ki ga je držala. Bil je sosedov hlapec.

»O, ti si!« je rekel ta. »Kaj pa ti je?«

»Strah je tam!« je v strahu izbruhnil Lojzek.

»Kje?« je poizvedoval hlapec. »Pojdiva tja!«

Lojzek je še ves trepetal od strahu, pa ker ni hotel veljati za bojazljivca, je odšel z njim. Precej časa sta že hodila. Prišla sta do mesta.

»Tule je bil!« je pokazal Lojze.

»Kje?« je vprašal hlapec in posvetil s svetilko v potok.

Tedaj pa: brrr...! In velika jata divjih rac je zletela izmed vej.

»Glej svoj strah!« se je zasmejal hlapec. Lojzka pa je postalo sram.

Tiho je potem stopal poleg hlapca v cerkev. Želel si je samo, da tega ne bi izvedeli njegovi tovariši v vasi. Kakšen junak bi bil? Pa že tisti dopoldan je ves okoliš govoril o strahu, ki ga je doživel Mlačnikov Lojzek. Tega pa je bilo sram, da se niti pokazati ni upal iz hiše.

Sram ga je bilo. da je v svojem bahanju pri tovariših popolnoma pogorel.

Kdo zna pravilno deliti?

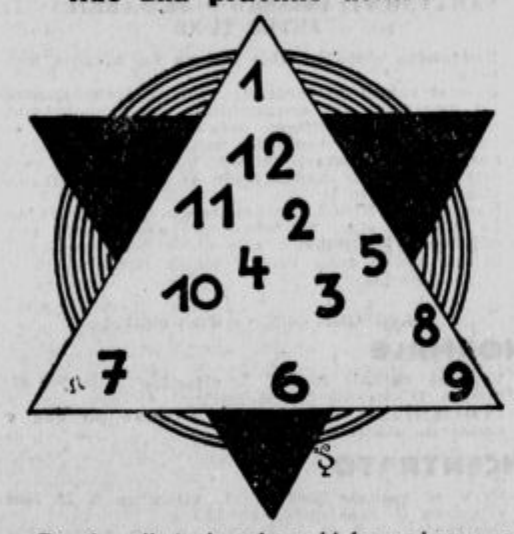

Dragi moji, tu je naloga, ki bo vsakogar zabavala, ker sta tu možni dve. povsem različni rešitvi. Pri obeh je pa majhen »trik«, ki ga je treba šele iznajti.

Skozi trikotnik potegneš tri posamezne črte. S tem nastanejo prostori. Števila, ki so v vseh štirih prostorih. je treba sešteti. Vse štiri vsote morajo biti enake. (Rešitev prihodnjič).

Leseni križ v škafu

Če dva človeka skupno neseta posodo vode, pljuska voda čez rob. Da se to ne bi zgodilo, je treba dati na vrh vode križ iz lesa — in voda ne

pljuska več. Zakaj ne? Voda. ki sili od ene do druge stene posode, se stisne ob lesenem križu, ki jo požene nazaj. Pri tem se tvorijo le majhni valčki, ki nikoli ne brizgajo čez rob posode.

Da ne zarjavi železo

na plugih in drugem kmetijskem orodju, ga je treba pred zimo očistiti ter nato namazati z mazilom, ki se napravi iz loja in nekoliko smole. Te snovi se raztopijo in se še gorke namažejo s čopičem ali krtačko po železju.

Kokoši koristijo v sadovnjaku

Važno vlogo ima kuretina v sadnih vrtovih. Dočim nam je perjad v zelenjadnih in cvetličnih vrtovih zaradi njenega neprestanega brskanja neljuba in je ondi ne maramo, odpade ta njena kvarljivost v sadnem vrtu popolnoma. V vsakem sadonosniku bi po pravem moral stati kurnik, zakaj korist, ki jo povzročajo kokoši tukaj po svojem skrbnem pobiranju in uničevanju ogrcev, črvov, hroščev in drugega mrčesa, je neprecenljiva. Z vsako ličinko, z vsako gosenico, ki jo iskajoče in brskajoče kokoši pobero, so rešile za prihodnje sadne letine dokaj zdravega sadu.

Zgodovina Ljubljanske Zvezde

Ko so še stanovali očetje kapucini v svojem samostanu, je imel ljubljanski mestni magistrat sodstvo in s tem zvezane pravice nad vsemi še neposvečenimi samostanskimi osebami. Take pravice si je pridržal tudi za bodočnost, zato je plačeval verskemu zakladu 200 goldinarjev na leto, zahteval pa je tudi, da naj plačujejo kupci in njihovi dediči od vseh na tem zemljišču v prihodnjosti sezidanih hiš deželnoknežje in vse druge dajatve ter nosijo vsa ostala meščanska bremena. — Pogoji licitacije so določali, da kupci nikakor ne smejo uporabljati pridobljenega sveta za vrtove. Morali so se obvezati, da bodo najmanj v štirih letih zgradili zidane in z opeko krite hiše, po načrtih in določbah policijske stavbne in požarne komisije. Ti pogoji so zadrževali podjetnost Ljubljančanov v toliki meri. da sta bili prodani po določeni licitaciji samo dve parceli. Na ta način niso dosegli prvotnega namena, zato so ubrale oblasti drugo pot in odločile, da bodo prodale vse zemljišče skupaj, kar se je tudi posrečilo. Ves svet skupaj je kupila za 1960 goldinarjev družba: Anton Rudolf, dr. Jurij Zweyer, Andrej Malitsch, Gašper Kandutsch. Franc Hoinigg, Jožef Seunig in Mihael Reiniech.

Še isto leto 17. februarja so bila na dražbi prodana vsa poslopja. Kupci so se morali obvezati, da bodo v roku štirih mesecev podrli vse zgradbe in ruševine odstranili. V tem času bi moral biti ves svet izravnan in pripravljen za zidanje novih hiš. Kupcem je bilo tudi dovoljeno. da so izkopali temeljne zidove samostanskih poslopij in vrtne ograje. Vendar pa so morali pri tem nastale jarke in globeli zasuti na lastne stroške. Tudi so morali kupci skrbeti za to, da ne bi pri porušenju poslopij zasuli sredi samostanskega dvorišča stoječega vodnjaka in poškodovali njegove strehe, ker bi se tega vodnjaka v bodoče posluževalo ljubljansko prebivalstvo. Za vse posledice in škodo so morali jamčiti vsi kupci skupaj. — Za cerkev in del kapucinskega samostana je ponujal cenilno vsoto trgovec Alborghetti. za ostali del trgovec Pessiack. Za samostan in cerkev je prejel verski zaklad skupno vsoto 2512 goldinarjev 36 krajcarjev. Trgovec Alborghetti je prosil, da bi smel takoj začeti rušiti kupljena poslopja, češ da ljudje nimajo nobenega dela in da je zdaj lahko dobiti reveže in voznike. Mestni magistrat pa je kupil od kapucinske posesti za razširjenje ceste potrebno zemljišče.

Po določbah licitacije bi morali kupci kapucinskega vrta v štirih letih zazidati stavbišče. Bližalo se je leto 1821., vendar niti najmanjša parcela še ni bila zazidana. Zemljišče ni bilo niti izravnano, temveč polno ruševin in popolnoma razkopano. Novi lastniki bivšega kapucinskega sveta so se začeli bati za kupnino. zato so se odločili, da bodo prepustili zemljišče magistratu za kupnino 1950 goldinarjev, to pa s pogojem, da ne bo zidal na tem svetu zasebnih poslopij, temveč ga porabil za javen vrt. Magistrat je ogorčeno poklical lastnike predse. Ponudil jim je sicer za svet 1000 goldinarjev. to pa brez vsakih pogojev, češ da kupcem nikakor ne pristaja, da bi sami stavili kakršne koli pogoje. V času predaje ni bilo nobenega govora o kakem vrtu ali javnem trgu. temveč je bilo prejšnje kapucinsko zemljišče določeno za stavbišče, sedanji lastniki so ga vendar sami kupili s takimi pogoji. Lastniki so se seveda temu upirali in so poudarjali, da niso sami krivi tega, ker samostansko zemljišče še ni zazidano, temveč je tega kriva gradbena oblast, ker je ta umaknila leta 1817. v času licitacije izdelani stavbni načrt, ne da bi pozneje predložila novega. Magistrat je zavračal ugovore kot jalove. češ da nočejo lastniki izgubiti kupnine. Ta spor se je vlekel več let, vendar pa se magistrat ni upal nastopiti preostro proti lastnikom.

Prišli pa so novi časi in dogodki. Proti koncu leta 1820. je bila Ljubljana določena kot kongresno mesto, sicer bi najbrž nikdar ne imeli današnje Zvezde. Zakaj baš zaradi tega izrednega dogodka ni bilo več časa, da bi zazidali nekdanji kapucinski svet. V vsej naglici je dal magistrat leta 1821. odstraniti gomile in ruševine, zasuti jarke in napraviti steze po bivšem kapucinskem zemljišču. Tega že zato niso mogli pustiti v taki zapuščenosti, ker je bil za dobo ljubljanskega kongresa bližnji knezi dvorec določen za cesarjevo stanovanje. Na tem prostoru so se v kongresni dobi vršile tudi velike vojaške parade ob navzočnosti mnogih vladarjev. Ko pa so udeleženci ljubljanskega kongresa zapustili mesto, so oblasti uvidele, da utegne postati nekdanji kapucinski vrt najlepša dika in ponos Ljubljane. Že leta 1822. je dobil ta prostor ime Kongresni trg. Mestni magistrat je nato sklenil 8. januarja 1824. da naj se bivši kapucinski vrt zasadi z drevesi. Že 18. februarja je odšla na lice mesta posebna komisija, da bi ukrenila potrebno. Kapucinski vrt pa je bil še vedno last zgoraj omenjene družbe, ki je vztrajala pri prvotnem načrtu 1950 goldinarjev. Ni znano, kako so se nazadnje pogodili; na vsak način pa je prešel nekdanji kapucinski vrt v posest ljubljanske mestne občine. V spomin ljubljanskega kongresa so hoteli na tem prostoru postaviti spomenik, marmornati obelisk. V ta namen je bilo že leta 1822. podpisanih 8300 goldinarjev. Iz neznanih vzrokov pa ni prišlo do izvršitve spomenika Na določeno mesto pa so postavili leta 1860 na kamnitem podstavku bronasto doprsje maršala, grofa Radeckega, umetniško delo dunajskega kiparja Fernkorna. Spomenik je stal tamkaj do konca leta 1918. Na Kongresnem trgu nahajajoči se vodnjak so hoteli prvotno arhitektonsko okrasiti. pozneje pa so to misel zaradi prevelikih stroškov opustili. Tako se moramo zahvaliti za današnjo Zvezdo deloma zaradi premajhne podjetnosti takratnih meščanov, deloma pa ljubljanskemu kongresu. Lbc.

»Jejhata,« je vzkliknil Kužek zaničljivo, »meni se zdi, da sta to dva huda postopača.«

Ko sta šla oba detektiva mimo naših dveh prijateljev, sta zaslišala, kako je eden dejal županu, ki ju je bil prišel iskat na kolodvor:

»Gospod župan, preiskala bova natančno vse mesto in polovila ljudi in bova brez dvoma našla zlikovce pri svojih racijah.«

Mišku je kar srce poskočilo.

»Tri sto zelenih, na vsak način bo treba premagati ta dva spakedranca!«

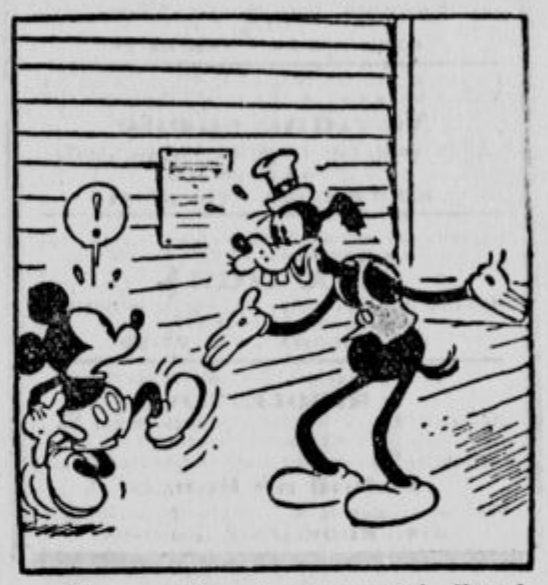

»Ni mogoče,« je ugovarjal Kužek. »Manjka nama tisto, kar je najvažnejše.«

»Kakšne pa čvekaš?«

»Govorila sta o racah. Žal, jaz ne maram biti zraven. Saj nimam rac, ampak imam samo majhno račje peresce na klobuku.«

Kdo bo zmagal?

Če bi živali tekmovale v teku, bi moral jež, ki je mojster vseh za dolge proge. izstreliti startni strel.

Če bi četveronožne živali imele tekmo, bi brez dvoma zmagala gazela. Ta lahko preteče do 27 m v sekundi. Najboljši konji dirkači ne zmorejo več ko 25 m v sekundi. Jako vztrajni tekači so vprežni psi Eskimov, ki morejo po več ur dolgo po 15 km na uro preteči.

Za psi so na vrsti: zajec, žirafa, tiger. severni jelen in volk. Pri tem pa moramo misliti na to, da imamo vztrajne tekače in pa take, ki ne vzdržijo dolgo pri isti naglici. Vzhodnoazijski tiger teče hitreje kot volk, vendar ne tako vztrajno kot volk.

Ptiči seveda. zmorejo še vse drugačne hitrosti. Rekord ima lastovka s 138 m v sekundi. Nato deževnik iz Virginije, ki preleti po 115 m v sekundi, sokol 74 m, golob pa le 50 m. Afriški noj preteče v sekundi 33 metrov.

Rešitev »Računske naloge« od 7. maja

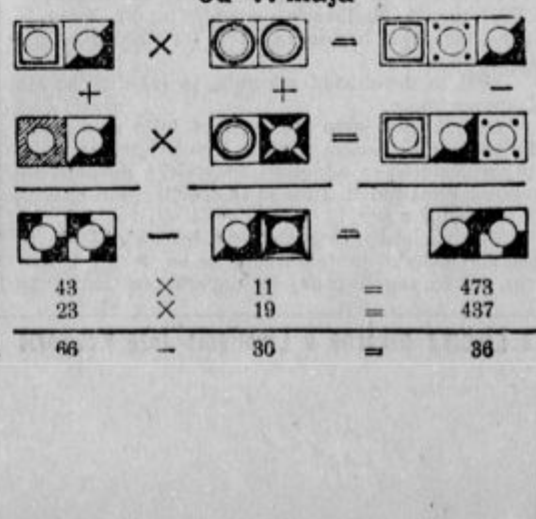

43	×	11	=	473
23	×	19	=	437
66	–	30	=	36

Miklova Zala

SPISAL DR. J. SKET — RISAL F. GODEC

133.

134.

135.

Tem besedam sledijo navdušeni klici. Obenem vzdignejo Serajnika štirje možje na rame in ga pokažejo vsem zbranim možem na Gradišču. Veselje se je lesketalo možu na licih, videč, da ga vsi sosedje in okoličani tako prisrčno ljubijo in spoštujejo. Zagrnili so ga klici: »Naj živi tedaj naš vodja, oče Serajnik!«

Serajnik pa jim govori: »Bil sem nekdaj res hraber in pogumen borilec. Šel sem bil s sosedom in njegovim bratom Markom globoko v ogrsko deželo za menihom Kapistranom. Tam smo pobijali krvoločnega Turka in ga potisnili iz Belega grada. Toda, kje je danes tisti mladeniški ogenj, ki je potreben vodji?

Zato izročam gospodarstvo svojemu sinu na dan poroke z Zaliko. Tako bo on gospodar Serajnikove in Miklove kmetije. Jaz, njegov oče, vas prosim, imejte tudi do mojega sina tako ljubezen, kakor ste jo imeli do mene. Če vas veže do mojega sina tisto zaupanje, kakor do njegovega očeta, izberite njega, mladega in čilega moža, namesto mene! Jaz bom stal ob njem!«

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

Film mladosti in zabave
ŠTIRI KORAJŽNE DEKLICE
Ingrid Bergman, Hans Söhnker, Sabine Peters i. t. d.
KINO UNION - TEL. 22-21

To velikem uspehu filma „Luč v temi" z ALIDO VALLI, prinašamo njen najnovejši in še lepši film
Nevidne spone
Alida Valli, Carlo Ninchi, Andrea Checchi, Carlo Campanini
KINO MATICA - TEL. 22-41

Najnapetejši roman blesteče fantazije Emilija Salgarija v veličastni filmski realizaciji
DVA TIGRA
Massimo Girotti, Sandro Ruffini, Luis Hurtado Alanova, Amadeo Trilli
KINO SLOGA - TEL. 27-30

Film po znameniti Verdijevi operi
RIGOLETTO
MICHEL SIMON v vlogi dvornega norca. Največji šlager sezone.
Priljubljeni pevec Fred Scott v zanimivem filmu
Pohod na Ranch
Predstave: delavnik ob 17.30, nedelja ob 14.30 in 17
KINO KODELJEVO, tel. 41-64

Službe

Dobe:

Poslovodjo-kinjo
za trgovino v centrumu, sprejmemo — Potrebna kavcija do 50.000 lir. — Plača in procenti. Nastop takoj. Ponudbe poslati na upravo »Slovenca« pod »Jamstvo« 2970. b

U najem

Skladišče
zračno in suho v centrumu, išče Medarna, Ljubljana, Židovska ul. 6

Vajenci

Kovaškega vajenca
sprejmem. Hrana in stanovanje v hiši. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 2957. v

Sobe

Oddajo:

Sobo
s souporabo kopalnice in plina — oddam mirnemu gospodu. Po želji tudi hrana. Ponudbe na upravo »Slov.« pod »Obziren« 2981. s

Prodamo

Polovico kurjave in čaša
prihrani »Samokuhalnik«. Cena nizka. Dobi se pri Franc Kernjak, Tržaška št. 92. — Telef. 34-53. l

Samsko sobo in jedilnico
iz trdega lesa, s kavči in fotelji, vse popolnoma novo, naprodaj kompletno za 6000 lir. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 2974. s

Vosek
Ia., rumen — proda: Medarna, Ljubljana, Židovska ulica 6. l

Čebele
v kranjičih in v AŽ panjih, proda: Medarna, Ljubljana, Židovska ulica št. 6. j

Hladilno omarico
majhno, praktično za gospodinjstvo, prodam. Ivo Stembal, Vegova ulica 8 (pritličje, dvorišče, levo).

Kompletno pohištvo
za kuhinjo in sobo, poceni naprodaj. Lampetova ul. 13, Trnovo. l

Črno moško obleko
za srednjo postavo, ugodno prodam. Pojzve se: krojaštvo Boc, Tavčarjeva 4. l

Kupimo

Buteljke
in razne druge steklenice očiščene, kupuje: Medarna, Ljubljana, Židovska ul. 6. k

Sadno prešo
srednjo, v dobrem stanju — kupi: Medarna, Ljubljana, Židovska ul. 6. k

Šampanjskih steklenic
samo čistih, kupim vsako količino ter plačam najvišjo ceno Slapernik, Cesta 29. oktobra 19, dvorišče, tel. 36-83. k

Službe

Iščejo:

Starejša kuharica
išče službo za vsa hišna dela. Naslov v upr. »Slovenca« pod št. 2956. a

Trgovska pomočnica
(30 letna) mešane stroke, želo poštena, nujno prosi primerne ali kakršne koli zaposlitve. Naslov v upr. »Slov.« št. 2963. a

Gospodična
vajena ročnega dela, pletenja, kvačkanja, ki lepo krpa perilo in nogavice se priporoča za delo. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 2914. (a

Stanovanja

Oddajo:

Hišnik z ženo
v stalni službi ali hišnica dobi takoj stanovanje. Dopise na upravo »Slovenca« pod »Vesten« št. 2934. b

Obrt

Usnjeni izdelki
se barvajo le s specialno barvo za usnje Zaloga barv in acetona: Efaks, Napoleonov trg. r

Oglašujte v edino uspešnem dnevniku »Slovencu«!

Tricikle
izdelujemo in popravljamo, emajliramo, nadalje imamo v zalogi vse nadomestne dele za reparaturo vseh vrst tricikljev — za cenjena naročila se priporoča strokovna mehanična delavnica
„TRIBUNA", Ljubljana, Karlovška cesta 4
Telefon 23-27 Zmerne cene

Ženitbe

Iščem boljšega gospoda
srednjih let, čiste preteklosti, globoko vernega, za svojo sestro, uradnico v svrho ženitve. Samo resne neanonimne ponudbe s sliko poslati na upravo »Slovenca« pod »Idealen zakon« 2959. ž

Denar

Posojilo lir 25·000
dolgoročno, za več let - nudim proti dobrim jamstvom. Rud. Zore, Ljubljana, Gledališka 12.

Umrli so nam mati, stara mati, teta

Uršula Stržinar roj. Slabè

posestnica in gostilničarka na Vrhniki, Gradišče št. 1

Pokopali smo jo v nedeljo, dne 10. maja 1942 na farno pokopališče na Vrhniki.

Na Vrhniki, dne 10. maja 1942.

Žalujoči otroci in sorodniki.

UNA GRANDE REALIZZAZIONE TERAPEUTICA AUTARCHICA

VAŽNA USTVARITEV AVTARKIČNEGA TERAPEUTSKEGA IZDELKA

ADISOLE

OLIO IPERVITAMINICO NATURALE A BASE DI OLIO DI FEGATO DI TONNO

Sostituisce l'olio di fegato di merluzzo in tutte le sue applicazioni:
Malattie da alterato ricambio del calcio (rachitide, tetania infantile, spasmofilia), ritardi e disturbi dell'accrescimento linfatismo, scrofola, convalescenze, stati di denutrizione, protezione dalle infezioni delle vie respiratorie, delle vie digerenti ed urinarie, e di tutti gli altri stati morbosi riferibili a carenza di Vitamina A e D.
La mancanza del sapore disgustoso dell'olio di fegato di merluzzo rende facile e ben tollerata la somministrazione dell'ADISOLE anche nella prima età ed alle persone molto delicate di stomaco.
Nessuna controindicazione, anche nella stagione calda.

L'ADISOLE è presentato in due forme

NARAVNO VITAMINSKO OLJE NAREJENO IZ JETER TUNE

Nadomešča običajno ribje olje za vse njegove uporabe:
Bolezni zaradi pomanjkanja kalcija (rahitis, otroški omrtvični krč spasmofilija), zaostanki in motnje v rasti, linfatizem, bezgavke, oslabljenja po boleznih, slabo hranjenje, zaščita dihalnih organov, zaščita prebavil in sečnih organov in vseh ostalih obolenj, nanašajočih se na pomanjkanje vitaminov A in D
Ker nima ADISOLE neprijetnega okusa običajnega ribjega olja, je lahko prebavljiv tudi najmlajšim in na želodcu zelo občutljivim osebam.
Ostane vedno enak tudi v toplih letnih časih.

ADISOLE dobite v dveh oblikah:

ADISOLE NORMALE

Ogni cc. contiene 2000 U. I. di Vitamina A e 500 di Vitamina D Flaconi da g. 125.
Dosi: da 30 gocce a 4 cucchiaini al giorno, secondo l'età.

Vsak cc vsebuje 2000 U. I. vitamina A in 500 vitamina D. Stekleničke po 125 g.
Doziranje: od 30 kapljic do 4 žličke na dan v razmerju starosti.

ADISOLE CONCENTRATO

Ogni cc. contiene 20000 U. I. di Vitamina A e 5000 di Vitamina D Flaconi contagocce da g. 12.5.
Dosi: da 3 a 50 gocce al giorno, secondo l'età.

Vsak cc vsebuje 20.000 U. I. vitamina A in 5000 vitamina D Stekleničke po 12.5 g.
Doziranje: od 3 do 50 kapljic na dan v razmerju starosti.

FARMITALIA
S. A. FARMACEUTICI ITALIA - (Gruppo Montecatini)
Via Principe Umberto 20 — **MILANO** — Via Principe Umberto 20

Mojstrski načrt

(Detektivska črtica.)

Obmolknil je in se zagledal v kos papirja, ki ga je držal v rokah, nato se je obrnil do voznika: »V redu, Speed, zavij nasproti gasilski postaji!«

Veliki voz se je počasi ustavil nasproti velikih zaprtih vrat gasilske postaje na Trinajsti cesti, tik pred IV. avenijo.

»All right,« je ostro rekel Silk, »zaenkrat ni še nobenih prometnih signalov v obratu in čez pet ur bodo ceste v tem okraju gotovo popolnoma prazne, saj je vendar nedelja... Baldy, ali si opazoval nedeljski promet na tem mestu?«

Plešasti mož je prikimal: »Da, da, ob štirih različnih časih.«

»Prav, Speed, ti pa pazi in ne vozi preko šestdeset kilometrov, kajti gasilski voz jih zmore komaj toliko.« Silk je pogledal na uro in ukazal naprej.

Speed je pognal motor in voz je zavil na IV. avenijo in zdrvel po prazni cesti. Ko so se približali vogalu Madisonove avenije in 32. ceste je Speed zmanjšal brzino in zavil tik pred poslopje Union banke.

»Pet in devetdeset sekund,« je rekel Silk; »O. K., ponovimo.«

Še trikrat je avto premeril razdaljo med gasilsko postajo in banko, preden je bil Cipriano zadovoljen. Nato so se odpeljali do malega nočnega lokala na West Sideu. Tam so se sešli s tremi možmi, ki so stopili v voz.

»Tu se lahko razgovarjamo brez skrbi, da bi nas kdo slišal,« je rekel Silk in se obrnil k možem, ki so sedeli zadaj in napeto poslušali. »To je naš zadnji razgovor, petdesetkrat smo ponovili vlogo vsakega od vas. Stvar mora iti kakor namazana in Bog naj se usmili tistega, komur spodleti.«

Ponovno je pogledal na papir, ki ga je imel v roki.

»Patterson, ti boš šel v svoj urad par minut po sedmih zjutraj. Ko bo prvi oklepni voz do treh četrtin naložen, nam telefoniraš na gasilsko postajo na 13. cesti. Si si zapomnil številko?«

»Stuyvesant 9-6099,« je takoj odgovoril zastavni mož v ozadju.

»Prav... Torchy, ogenj v garaži na 57. cesti mora izbruhniti točno ob osmih. Imaš vse pripravljeno?«

Torchy Schindler, droben možiček sivih las in majhnih oči je prikimal in odgovoril z močnim tujim naglasom:

»Vse je pripravljeno. Stara škatla stoji že pet dni v drugem nadstropju. 70 galon bencina je pod sedeži. Ko prižgem to baklo, boš imel tak ogenj, da ga ure in ure ne bodo pogasili.«

Silk je nemo prikimal. Ta stari mož ni bil redni član njegove tolpe. Ker je bil specialist za požare, ga je najel nalašč za to priliko. Dolgo časa ga je preizkušal, preden se je upal popolnoma zanesti nanj. Natančno je proučil vse, od Schindlerjevih prstnih odtisov pa do njegovih podatkov pri policiji. Silk se je vedno hvalil s tem, da se nikoli ne prenagli pri izbiranju svojih pomagačev in da se še nobenemu detektivu in ovaduhu ni posrečilo vriniti se v njegovo tolpo.

»Kar se pa tebe tiče, Danielli,« se je Silk obrnil k zadnjemu, »sva midva skupaj izdelala tvojo nalogo. Vem, da je dobra. Vse, kar moraš storiti, je to, da točno slediš navodilom.«

Danielli se je zlobno zasmejal. Newyorški gasilski oddelek ga je zaradi poneverbe vrgel iz službe in takrat, ko ga je Silk iztaknil, je bil brez vseh sredstev in pripravljen na vsako lumparijo. Ko se je Silk prepričal še o njegovi zanesljivosti, je vedel, da je z njim dobil človeka, ki je edini manjkal v njegovem načrtu.

Danielli je začel: »Ob tričetrt na osem moram zasesti brzojav gasilske postaje na 79. cesti. Po prvem alarmu moram pustiti Schindlerju še pet minut časa, da razširi ogenj in potem poklicati druge postaje na pomoč. Takoj ko dobim obvestilo od Pattersona, da ste že vi na delu na oklepnem vozu, bom storil še ostalo, kot je domenjeno.«

»Dobro,« je rekel Silk, »ne pozabi, kje sem te našel, Danielli,« in še z mehkejšim glasom je nadaljeval, »za tvoje delo te bom pošteno plačal; dobil boš sto tisoč. Če bi me pa hotel prevariti...«

Silk ni izgovoril do konca, ko je videl strah v njegovih očeh. Časopisi so nekoč zelo obširno poročali o primeru, kako je neki gangster poskušal izigrati Cipriana in o načinu, kako je ta gangster našel smrt.

»Na svidenje, fantje,« je rekel Silk. »Danes ne pijte več, kajti biti morate sveži. Vsak od vas naj me ob sedmih zjutraj pokliče po telefonu za vsak primer, da bi kdo ne zaspal.«

Trije možje so izstopili iz voza in odšli. Silk je rekel vozniku: »Gremo še k Dillonu in Corgerju, pa smo gotovi.«

Rahel svit je že bil na obzorju, ko je voz drvel proti vzhodu. Zavili so pred neko malo garažo na 68. cesti blizu East Riverja. Silk in Baldy Moran sta izstopila in šla skozi ozka vrata, na katerih je bil napis: Pisarna.

»O, Silk,« ga je pozdravil mračen moški v delovni obleki. Ponosno je pokazal z roko na dve limuzini, stoječi v sredini garaže: »Pripravljeni sta. Evo ti dvojice najlepših primerkov, kar si jih kdaj videl.«

»Saj tudi morajo biti,« je zamrmral Silk, »vsak me stane štiri tisoč dolarjev. Kje je pa Corger?«

Tedaj je izpod obeh voz prilezel še nekdo v zamazani delovni obleki.

»Tu sem, Silk. Monk ima čisto prav. Izgledajo res kakor stare škatle, če jim pa daš plina, tedaj pa... Več kakor sto osemdeset kilometrov kot nič. Če imamo enkrat denar na njih, nas lahko policaji lovijo, kolikor hočejo. Nikogar ni, ki bi nas dohitel.«

»Želo dobro,« odvrne Silk in se obrne k Baldyju Moranu: »Vidiš, kako skrbno sem vse pripravil,« se je malo pobahal. »Vsak drugi bi bil zadovoljen z enim samim avtomobilčkom in ne bi tratil denarja še za drugega. Jaz sem pa drugačen. Kaj pa, če bi se stroj pokvaril, ali pa če bi Monka Dillona ustavili policaji zaradi prehitre vožnje. Sedeli bi z milijoni na gasilskem vozu in ne bi vedeli z njimi kaj začeti.«

Nenadoma se je Silk obrnil k obema mehanikoma.

»Well, fanta, sedaj vesta vse, kaj imata storiti. Vajina vozička morata biti točno ob tričetrt na osem pripravljena v mali aleji, ki veže 56. in 57. cesto in leži v istem bloku kakor garaža. Torchy bo zanetil ogenj točno ob osmih, zato morate biti toliko prej na svojem mestu, sicer vajinih privatnih voz ne bodo pustili skozi kordon. Gasilski vozovi bodo stali na glavni cesti, tako da vaju v aleji ne bo nihče nadlegoval. Dalje, ko bomo prenesli denar v vozička, ne bo nobenih težav priti skozi kordon. Še nekaj je in to je zelo važno, odpeljita se od tu dovolj zgodaj, vozita počasi in bodita na mestu ob 7.45. Ko se zopet vidimo, se nam bo zelo, zelo mudilo prenesti denar z gasilskega voza na vajinega.«

(Dalje prihodnjič.)

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič — Izdajatelj: inž. Jože Sodja — Urednik: Viktor Cenčič